

VU Research Portal

Burgermeldingen van integriteitsschendingen door ambtenaren. Onderzoek Burgermonitor Amsterdam 2008

de Graaf, G.; Lasthuizen, K.M.; van de Vijver, E.

2009

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

de Graaf, G., Lasthuizen, K. M., & van de Vijver, E. (2009). *Burgermeldingen van integriteitsschendingen door ambtenaren. Onderzoek Burgermonitor Amsterdam 2008*. Vrije Universiteit.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Burgermeldingen van integriteitsschendingen door ambtenaren

Onderzoek Burgermonitor Amsterdam 2008

Dr. Gjalt de Graaf

Dr. Karin Lasthuizen

Evelien van de Vijver BA

Onderzoeksgroep "Integriteit van Bestuur"

Vrije Universiteit Amsterdam

Index

1	Inleiding	2
1.1	BURGERS EN MELDINGEN	2
1.2	ONDERZOEKSVRAGEN	3
1.3	ONDERZOEKSACHTERGROND EN OPBOUW RAPPORT	4
2	Welke integriteitsschendingen kunnen burgers melden?.....	5
2.1	CATEGORIEËN VAN INTEGRITEITSSCHENDINGEN.....	5
3	Methode	7
3.1	RESPONDENTGEGEVENS.....	7
3.2	ONDERZOEKSGEGEVENS	10
3.3	BETROUWBAARHEID	11
4	Resultaten	13
4.1	TYPEN WAARGENOMEN SCHENDINGEN	13
4.2	HOREN, ZIEN, EN ... MELDEN?	17
4.3	VERSCHILLENDE MELDPUNTEN EN TEVREDENHEID.....	19
4.4	NIET MELDEN.....	24
4.5	MELDINTENTIES.....	27
4.5.1	Wel of niet melden	28
4.5.2	Waar melden	28
4.5.3	Geen intentie tot melden	32
5	Conclusie en aanbevelingen.....	36
	Bijlage 1: Vragen Integriteit in de Burgermonitor	38
	Bijlage 2: Algemene statistieken respondenten	40
	Referenties.....	43

1 Inleiding

1.1 BURGERS EN MELDINGEN

Integriteit, zo meldt de website van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, is één van de belangrijkste voorwaarden voor het vertrouwen van burgers in het openbaar bestuur. Het thema krijgt meer en meer aandacht binnen de Nederlandse overheid en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stimuleert en ondersteunt zoveel mogelijk de ontwikkeling van integriteitsbeleid (www.minbzk.nl). Het departement staat daarin allesbehalve alleen. Alom is de aandacht voor integriteit en integriteitsschendingen toegenomen en dat geldt ook voor de wetenschap. Er is onderzoek gedaan naar en kennis verzameld over de aard, omvang en afdoening van schendingen en naar de aanwezigheid van beleidsinstrumenten. Dat geldt echter niet voor het mechanisme en de achtergronden van het melden van integriteitsschendingen, terwijl dat vraagstuk van alle tijden is. Op het voorblad van dit onderzoeksverslag staat een illustratie met daarop het anonieme meldpunt waar burgers van Venetië in de 14^e eeuw fraude en corruptie van de overheid konden melden (dit meldpunt werd overigens vaak misbruikt om politieke tegenstanders te beschadigen).

Veel mensen zijn wel eens getuige van een integriteitsschending door een ambtenaar of politicus, of vermoeden dat er iets niet in de haak is. Op die momenten is er het dilemma van het al dan niet melden van de vermoedelijke of geconstateerde schending en de vraag bij wie dat dan zou moeten of kunnen. We weten inmiddels al iets over klokkenluiders die zich tot de pers wenden, en recentelijk is onderzoek gedaan naar de ‘gewone’ meldingen van integriteitsschendingen door overheidsmedewerkers en de wijze waarop met die meldingen wordt omgegaan (de Graaf, 2008b). Echter niet alleen collega’s zullen getuige zijn van integriteitsschendingen. Ook burgers zullen ambtenaren of politici soms iets zien doen dat niet door de beugel kan. Uit eerder onderzoek weten we dat bij een gemeente als Amsterdam zo’n 20 procent van de onderzochte integriteitsschendingen door een burger is aangemeld (de Graaf, 2008a).

Toch melden burgers en medewerkers lang niet altijd wat ze weten. Uit internationaal onderzoek is bekend dat medewerkers moeite hebben met het melden van vermoedens van integriteitsschendingen (bijv. Zipparo, 1999) en dat burgers in het algemeen terughoudend zijn in het melden van vermoedens van strafbare feiten (Gorta & Forell, 1995), met name als

het om zogenaamde witte boordencriminaliteit gaat en om criminaliteit zonder direct aanwijsbare slachtoffers (wat het geval is bij veel integriteitsschendingen).

In een overzichtsartikel (Gorta & Forell, 1995) worden de volgende factoren genoemd die bij burgers een rol spelen bij het *niet* melden van (witte boorden) criminaliteit en integriteitsschendingen: angst voor vergelding, het vermoeden dat er geen doeltreffende actie op de melding zal volgen, de veronderstelling dat het alleen de moeite waard is een schending te melden als het om een ernstig misdrijf gaat, onzekerheid over voldoende bewijs en de verwachting dat de schending weinig persoonlijke gevolgen voor de potentiële melder zal hebben. Skogan (1984) komt in een overzicht van wereldwijd onderzoek tot vergelijkbare determinanten van melden door burgers.

1.2 ONDERZOEKSVRAGEN

In dit onderzoek staan de meldingen door burgers van integriteitsschendingen van ambtenaren centraal. De hoofdvraag is:

Waarom en waar melden burgers (vermoedens van) integriteitsschendingen door ambtenaren (niet)?

Het doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in de redenen van burgers om een integriteitsschending al dan niet te melden, of de intentie hebben om al dan niet te melden, en inzicht verkrijgen in de bekendheid van de burgers met de plaatsen waar deze meldingen gedaan kunnen worden. Met beter inzicht in burgermeldingen kunnen we de meldpunten efficiënter inrichten en burgers beter motiveren waargenomen integriteitsschendingen te melden.

De hoofdvraag is opgesplitst in de volgende vijf deelvragen:

- a) Hoeveel burgers zijn getuige van een integriteitsschending door bestuurders en van welk type integriteitsschendingen zijn burgers getuige (§ 4.1)?
- b) Van de burgers die getuige zijn geweest van een integriteitsschending van een ambtenaar, hoeveel melden dit en om welke types integriteitsschendingen gaat dat (§ 4.2)?
- c) Waar zijn de meldingen gedaan en hoe tevreden zijn burgers achteraf over de ondernomen acties die volgden op de melding (§ 4.3)?
- d) Wat zijn de redenen om een waargenomen schending niet te melden (§ 4.4)?

e) Wat zijn de *intenties* van burgers om integriteitsschendingen van een ambtenaar al dan niet te melden, waarom, en waar zou een eventuele melding gedaan worden (§ 4.5)?

1.3 ONDERZOEKSACHTERGROND EN OPBOUW RAPPORT

Om meer te weten te komen over de achtergronden van het melden van integriteitsschendingen door burgers, zijn hierover enkele vragen opgenomen in de Burgermonitor Amsterdam 2008. In deze enquête werden aan Amsterdamse burgers enkele vragen gesteld over het melden van een integriteitsschending indien ze hiervan getuige van zijn geweest, en de intentie om te melden indien ze niet eerder getuige zijn geweest van een integriteitsschending door een ambtenaar (voor de vragen zie bijlage 1).

In dit rapport wordt eerst ingegaan op de achtergrond van integriteitsschendingen van ambtenaren door burgers. Vervolgens wordt beschreven hoe deze vragen in de praktijk zijn getoetst, in de Burgermonitor Amsterdam 2008. In het volgende hoofdstuk worden de resultaten over het meldgedrag gepresenteerd, waaronder de plaats waar de schending wordt gemeld en de tevredenheid over de ondernomen acties na de melding. Vervolgens wordt dieper ingegaan op de redenen waarom de respondenten schendingen niet hebben gemeld. De volgende paragraaf gaat over de intentie tot melden door de respondenten die de afgelopen twee jaar geen voorval van integriteitsschending door een ambtenaar hebben meegemaakt. Nadat ook de plaats waar het voorval gemeld zou worden onderzocht is, wordt ook nog ingegaan op de redenen voor de intentie om *niet* te melden. Ten slotte worden intentie en daadwerkelijk meldgedrag met elkaar vergeleken. In het laatste hoofdstuk worden de meest opmerkelijke resultaten besproken.

2 Welke integriteitsschendingen kunnen burgers melden?

2.1 CATEGORIEËN VAN INTEGRITEITSSCHENDINGEN.

Om te onderzoeken welke typen schendingen gemeld worden door burgers, is een typologie van schendingen nodig. Hier wordt een typologie van integriteitsschendingen gebuikt die gebaseerd is op Huberts et al. (1999). De typen van integriteitsschendingen beschrijven al het laakbare gedrag in organisationele context. Lasthuizen (2008) heeft recent als eerste met succes de typologie gevalideerd; ze gebuikt daarbij tien categorieën integriteitsschendingen. Deze categorieën zijn ook in dit onderzoek ook gebruikt (zie Tabel 1).

Tabel 1: Categorieën integriteitsschendingen

Categorie	Verduidelijking
1. Corruptie: omkopen	Misbruik van macht voor private winst tijdens werktijd
2. Corruptie: bevoordelen	Bevoordelen van familie, vrienden, partij
3. Fraude, diefstal en verduistering	Bevoordeling van zichzelf zonder derde erin te betrekken, meestal door manipulatie van gegevens
4. Dubieuze giften	Giften van private actoren waarbij de tegenprestatie onduidelijk is
5. Dubieuze neven-activiteiten / belangen	Tegenstrijdige of onduidelijke belangen door uitoefening van baan/activiteiten buiten de organisatie
6. Misbruik van gezag	Onwettelijke of immorele acties bij uitvoering taak
7. Misbruik en manipulatie van informatie	Liegen, bedriegen, informatie lekken
8. Omgangsvormen	Discriminatie, intimidatie, seksueel misbruik, roddelen, ongewenst psychologisch gedrag, pesten tegenover collega's of burgers
9. Verspilling en wanprestatie	Het niet houden aan standaarden en gedragscodes van de organisatie
10. Misdragingen in vrije tijd	Gedrag dat niet met de functie te maken heeft, waarmee het vertrouwen in de organisatie wordt geschaad. Bijvoorbeeld overmatig alcohol- drugsgebruik, contact met criminelen

Ten behoeve van dit onderzoek zijn hier drie categorieën aan toegevoegd die (meestal) *geen* ambtelijke integriteitsschending behelzen, maar waar in dit onderzoek wel melding van werd gedaan door burgers. Het betreft:

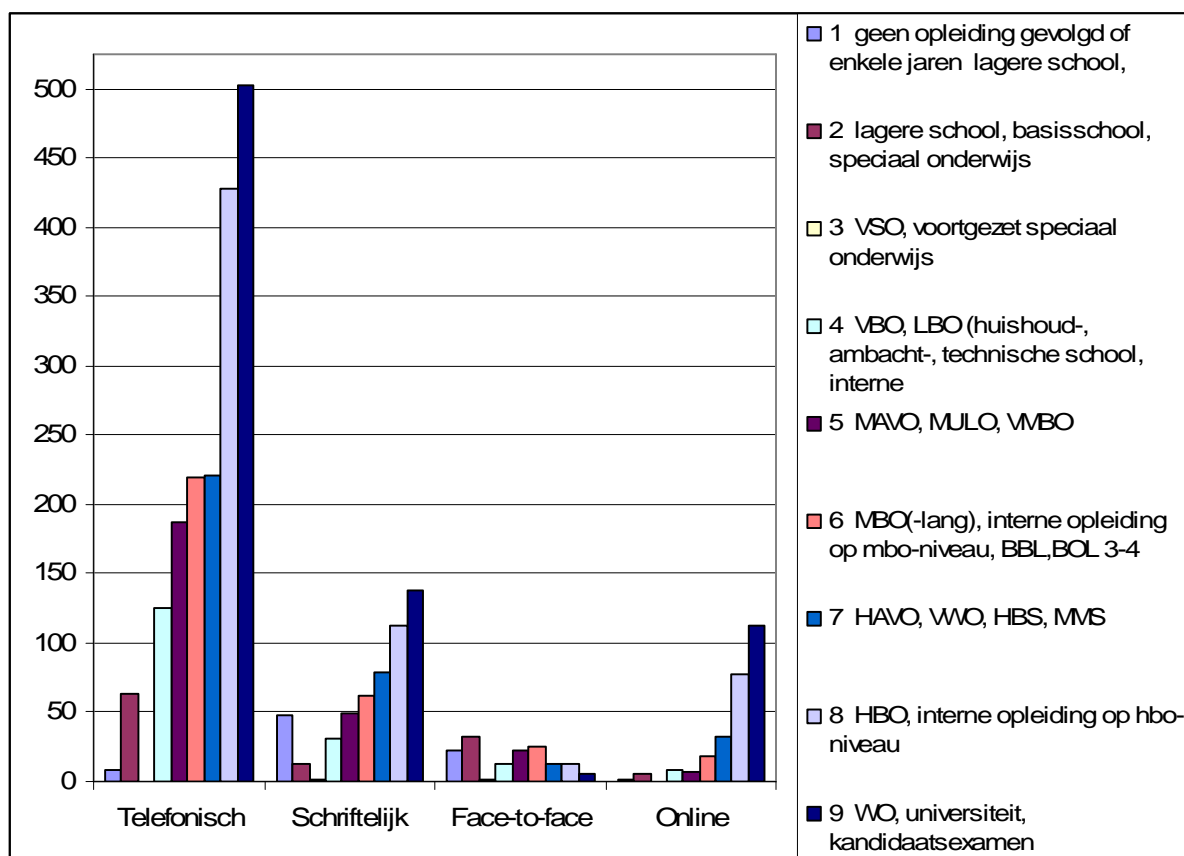
11. Een voorval dat niet aan een ambtenaar is toe te schrijven
12. Een voorval dat de respondent zelf niet heeft meegemaakt, maar over heeft gehoord (meestal via de media)
13. Een voorval dat geen integriteitsschending is (of een antwoord dat niets met de vraag te maken heeft).

Niet alle schendingen die door ambtenaren worden gepleegd zijn in het bijzijn van burgers. Burgers zijn daarom niet in alle tien de categorieën van schendingen evengood in staat om de schending te melden. Bij sommige integriteitsschendingen zijn voornamelijk collega's, controleurs of leidinggevendenden in de gelegenheid om de schending op te merken en te melden, en zal de schending voor burgers nauwelijks zichtbaar zijn. Andersom zijn er ook situaties waarbij burgers eerder in staat zijn een integriteitsschending te melden dan collega's. Een burger zal bijvoorbeeld eerder geneigd zijn om aangifte te doen als hij zelf het slachtoffer is, dan als hij het in de openbare ruimte ziet gebeuren, omdat er, wanneer hij slachtoffer is, meer belangen voor hem meespelen (bijvoorbeeld verzekeringsuitkering of genoegdoening door bestraffing van de dader). Als een burger toevallig hoort dat een ambtenaar een dubieuze gift heeft aangenomen, is hij minder gebaat bij het melden dan als hij slachtoffer is van het misbruik van gezag van een ambtenaar, omdat hij of zij in de laatste situatie meer gebaat is bij de eventuele acties die worden ondernomen naar aanleiding van de melding. Dit bleek ook al uit eerder onderzoek (de Graaf, 2007): in Amsterdam worden zo'n 5 procent van de integriteitsonderzoeken gestart n.a.v. een melding door een burger of bedrijf dat zelf geen belanghebbende is in de zaak, en zo'n 15 procent door burgers en bedrijven die *wel* belanghebbenden zijn in de zaak.

3 Methode

Een aantal vragen over burgermeldingen van integriteitsschendingen zijn opgenomen in de Burgermonitor Amsterdam 2008. Deze vragenlijst is op verschillende manieren afgenomen: telefonisch, schriftelijk, face-to-face en online, waarbij de meeste vragenlijsten telefonisch zijn afgenomen. Bij de schriftelijke methode hebben naar verhouding veel ongeschoolde respondenten geantwoord, en overall zijn hoogopgeleiden in de meerderheid, behalve bij de methode van face-to-face, zie Figuur 1.

Figuur 1: Aantallen respondenten en methode van vragenlijst afnemen, uitgesplitst naar opleidingsniveau.

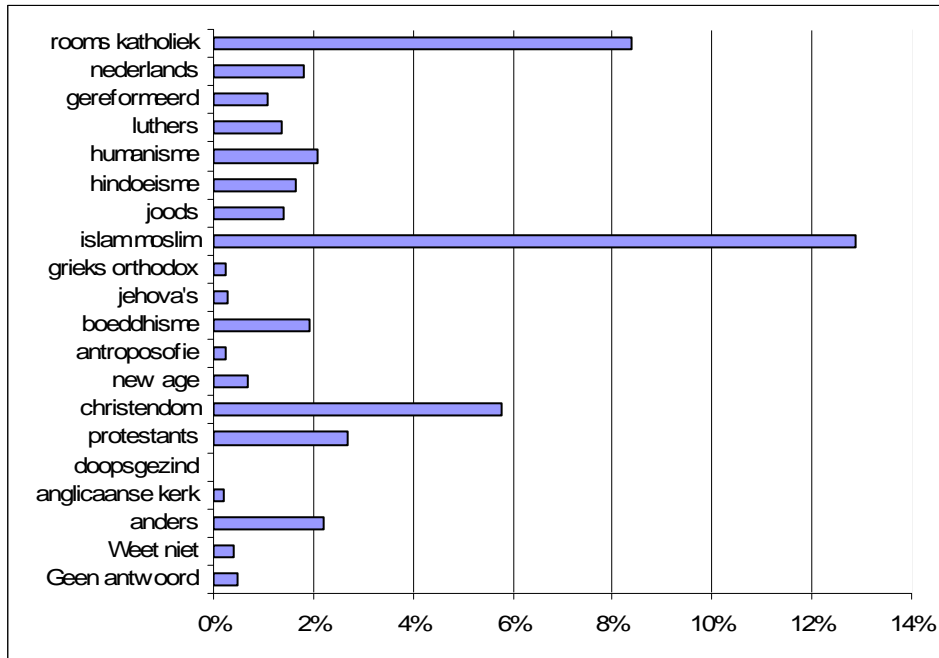

3.1 RESPONDENTGEGEVENS

De respondenten waren burgers van Amsterdam, ongeveer evenveel mannen als vrouwen, ongeveer evenveel autochtonen als allochtonen, in de leeftijd 16 tot 98 jaar. Van de respondenten voelt 38,5% zich verwant met een (of meerdere) godsdienst(en), religieuze

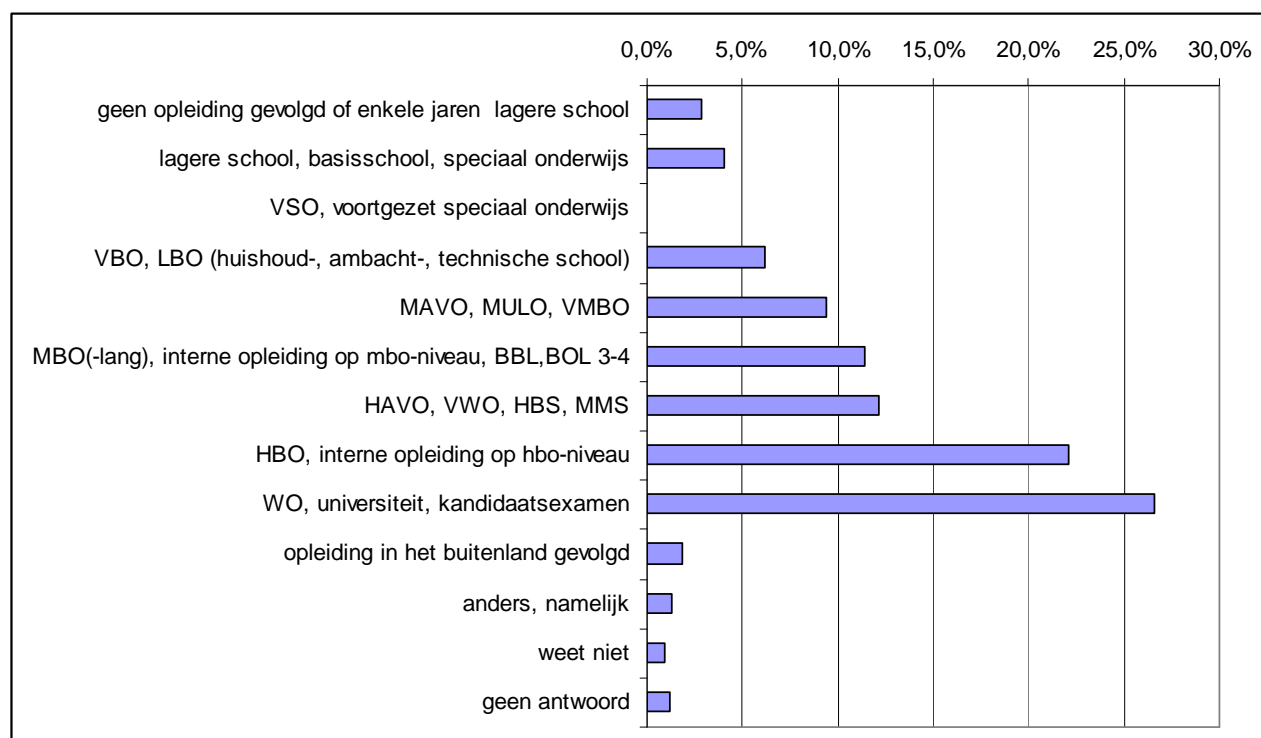
stroming of levensbeschouwing, 59,1% niet en 2,4% weet het niet of wil het niet zeggen. Onder de antwoorden van de respondenten die zich verwant voelen met een godsdienst zijn de islam, het rooms-katholicisme en het christendom het meest genoemd, zie Figuur 2.

Figuur 2: Geloofsovertuiging van de respondenten

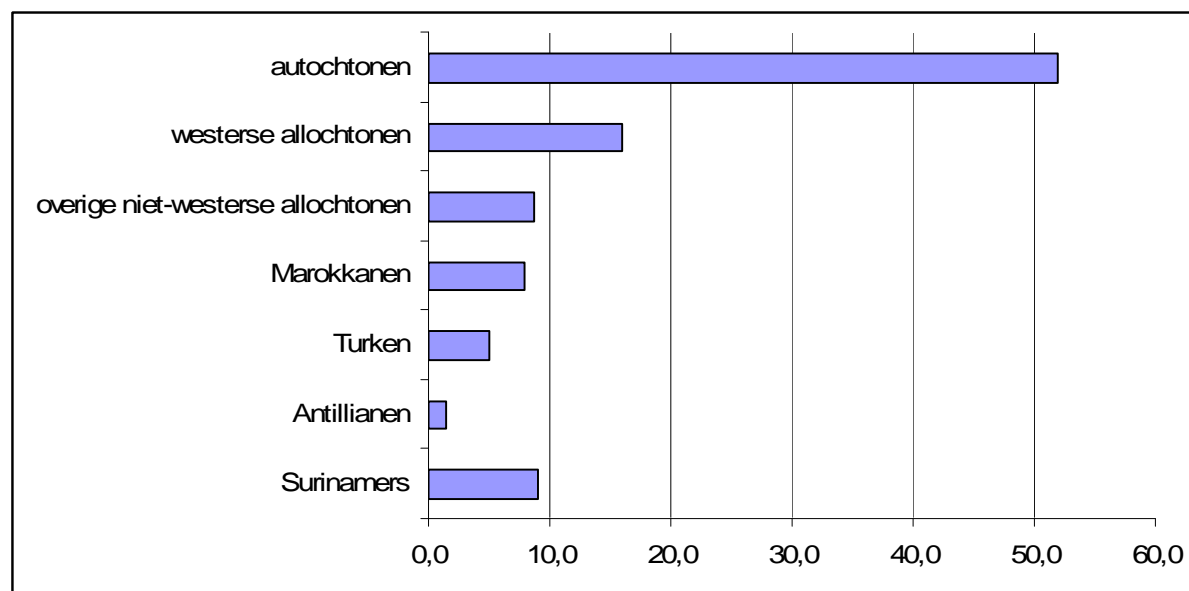
Hoewel het opleidingsniveau varieert van geen opleiding tot WO, zijn de hogeropgeleiden sterk vertegenwoordigd: WO is met 26,6% het meest genoten opleidingsniveau, en 22,1% van de respondenten van dit onderzoek heeft een HBO-opleiding afgerond, zie Figuur 3. Het opleidingsniveau heeft echter geen significante relatie met het al dan niet meemaken van een integriteitsschending of een specifieke categorie integriteitsschending.

Figuur 3: Opleidingsniveau van de respondenten van dit onderzoek

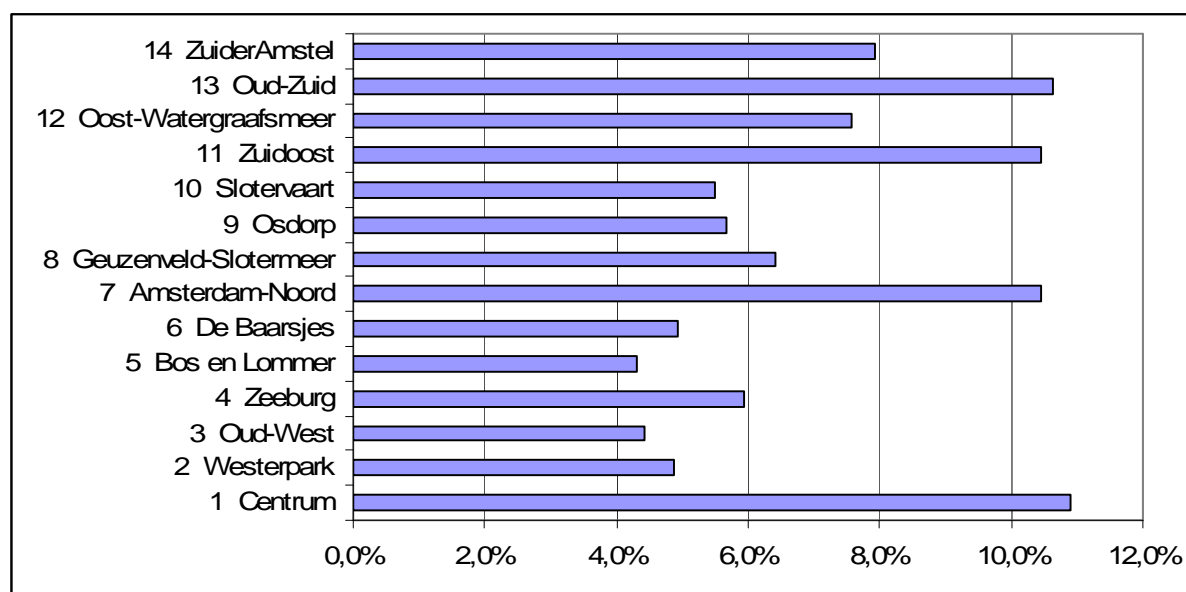
Van de respondenten is 71,2% in Nederland geboren, en 52% is autochtoon, zie Figuur 4.

Figuur 4: Etniciteit respondenten

De respondenten komen uit alle verschillende stadsdelen; het percentage respondenten per stadsdeel wijkt niet af van het aantal inwoners per stadsdeel, zie Figuur 5.

Figuur 5: Stadsdeel waar de respondenten wonen

3.2 ONDERZOEKSGEGEVENS

Zie bijlage 1 voor de vragen in de monitor over al dan niet waargenomen integriteitsschendingen. De eerste vraag in het onderzoek over integriteitsschendingen was ‘Heeft u zelf een Amsterdamse ambtenaar de afgelopen 2 jaar iets zien doen dat niet-integer is?’. Hierbij werd gespecificeerd dat met niet-integer gedrag, *gedrag dat niet mag of niet door de beugel kan* wordt bedoeld¹. Vervolgens werd gevraagd om een korte omschrijving van het gedrag en de plaats waar de betrokkene werkte. Nadat er vragen zijn gesteld over het melden van het voorval en de afhandeling, werden er ook vragen gesteld over het niet melden en de reden daarvoor. Vervolgens werden er vragen gesteld aan de respondenten die hadden aangegeven geen getuige te zijn geweest van integriteitsschendingen door ambtenaren. Hen werd gevraagd naar de intentie tot melden, de locatie, en de reden waarom wel of niet.

In dit onderzoek zijn allereerst de vragen met betrekking tot integriteit geanalyseerd. Vervolgens zijn alle vragen getoetst aan de volgende controlevariabelen uit de gehele burgermonitor: (netto) inkomen, opleidingsniveau, leeftijd, geloofsovertuiging, etniciteit, gevoel van het zijn van Nederlander of niet-Nederlander en geslacht. Ten slotte zijn de

¹ We realiseren ons dat de definities van “integriteitsschending” en “niet door beugel kunnen” niet voor iedereen hetzelfde zijn. Op basis van eerdere ervaringen leek het ons echter verstandig het begrip integriteit op deze manier te verduidelijken. Dat kan tot gevolg hebben gehad dat er meer zaken gemeld zijn die wij niet onder het kopje “integriteitsschending” vinden vallen (hierover zo meer).

integriteitsvragen ook getoetst aan de vragen uit de monitor ‘Hoe tevreden was u over het (laatste) contact met een ambtenaar van de stad of een stadsdeel?’, en ‘sinds wanneer woont u in Amsterdam?’ omdat dit een significante relatie bleek op te leveren. De vragen zijn niet getoetst aan het stadsdeel waar de respondenten woonden, omdat de integriteitsschending niet noodzakelijkerwijs in datzelfde stadsdeel gebeurd hoeft te zijn. Als een van deze controlevariabelen niet genoemd wordt, is de relatie hiermee niet significant gebleken.

3.3 BETROUWBAARHEID

Uit de antwoorden van de respondenten is uiteraard niet op te maken of de integriteitsschending daadwerkelijk heeft plaatsgevonden, of dat er een eenzijdig of zelfs onjuist beeld wordt geschetst. Zo kunnen er redenen ten grondslag liggen aan de waargenomen schending door een ambtenaar waarvan de respondent niet van op de hoogte is, waardoor het geen integriteitsschending is. Het niet aannemen van een allochtoon kind op een school hoeft bijvoorbeeld geen discriminatie te zijn, maar kan ook zijn omdat er geen kinderen meer werden aangenomen. Ook het *“niet verlenen van een ligplaatsvergunning”* is geen integriteitsschending omdat er in Amsterdam geen ligplaatsvergunningen meer worden verstrekt (volgens de website van de dienst binnenwaterbeheer Amsterdam); er was in dit geval dus geen sprake van willekeur bij de verstrekking van de vergunningen. Ook is het niet duidelijk of *“iemand bij het gemeentelijk grondbedrijf liet me meer betalen voor mijn grond dan nodig was”* waar is, en als het waar is, is het niet duidelijk of dit door de ambtenaar gedaan is om zelf de meerwaarde in zijn zak te steken, omdat de ambtenaar wellicht een dubieus nevenbelang hierbij had, of dat er een geheel ander motief ten grondslag lag aan deze actie.

Een aantal respondenten vindt het ontvangen van een parkeerbon ook niet-integer, maar in dit onderzoek is (uiteraard) niet te bepalen of de bon terecht uitgereikt is. Sommige antwoorden wekken de indruk dat respondenten de vragen gebruikten om hun onvrede over bijvoorbeeld het parkeerbeleid te uiten of over procedures van instanties. Hier doet zich dus het probleem voor dat de begrippen “integriteit” en “corrupt” in de volksmond soms vrij breed worden geïnterpreteerd en worden gebruikt bij alle onwelkome situaties. Voor sommige burgers is het krijgen van een parkeerbon altijd een integriteitsschending, of de bon nu wel of niet terecht is uitgedeeld.

Ook beschreef een aantal respondenten integriteitsschendingen of noemde personen die integriteitsschendingen hebben begaan, terwijl ze dit niet *zelf* hebben gezien of meegemaakt, maar waarschijnlijk uit de media hebben opgevangen. Voorbeelden gaan over “Rob Oudekerk”, “Gonnie van Ouwenallen”, “Probo Coala” of “*via de media, het incident van kut-marrokanen*”.

Een aantal antwoorden waren dus moeilijk te interpreteren. In dit onderzoek is ervoor gekozen om in dubieuze situaties uit te gaan van de betrouwbaarheid van de respondenten. Als zij meldden dat er iets niet door de beugel kon, dan is dit ook als zodanig geïnterpreteerd. Tenzij duidelijk kon worden vastgesteld dat de melding geen integriteitsschending was (zoals het voorbeeld van de ligplaatsvergunning of als de waarneming uit de media kwam). In die gevallen werd de melding opgenomen in de categorieën 11, 12, of 13: niet de schuld van de ambtenaar, niet zelf meegemaakt door de respondent, of een vage, niet specifieke melding.

Ook als het ging om politici, en niet om een ambtenaar, is de schending meegenomen in dit onderzoek. Dit is gedaan omdat er in de vragen zelf weliswaar over ambtenaren wordt gesproken, maar het in de toelichting in de enquête over *bestuurders* ging: “De volgende vragen gaan over de integriteit van Amsterdamse bestuurders. Met niet-integer gedrag wordt bedoeld dat het gedrag niet mag of niet door de beugel kan.”

4 Resultaten

4.1 TYPEN WAARGENOMEN SCHENDINGEN

De eerste deelvraag van dit onderzoek luidt: Hoeveel burgers zijn getuige van een integriteitsschending door bestuurders en van welk type integriteitsschendingen zijn burgers getuige? Om deze vraag te beantwoorden zijn alle incidenten die de respondenten hebben beschreven, gecategoriseerd volgens de in hoofdstuk 2 beschreven categorieën.

Van de 2854 respondenten hebben 286 respondenten in de afgelopen twee jaar een ambtenaar iets zien doen dat niet-integer is; dat is 10%. In de vragenlijst werd niet-integer gedrag omschreven als ‘gedrag dat niet mag of niet door de beugel kan’. Op basis van de specificaties en de beschreven incidenten van de respondenten, zijn echter veel antwoorden (48%) hier uiteindelijk niet als integriteitsschending aangemerkt. De antwoorden zijn ingedeeld in de eerder beschreven categorieën, waarna 147 voorvallen als integriteitsschendingen zijn meegenomen. Dit betekent dat 5,2% van de respondenten de afgelopen twee jaar een Amsterdamse ambtenaar iets heeft zien doen dat niet-integer is.

Om welk *type* integriteitsschendingen gaat dit niet integere gedrag? Uit eerder onderzoek viel op dat de schendingen die bekend zijn bij de gemeente Amsterdam en die zijn aangemeld door burgers, in 46% van de gevallen sprake is van (vermeend) slachtofferschap van een schending in de categorieën corruptie, fraude en diefstal (de Graaf, 2007). Dit komt niet overeen met de percentages waargenomen schendingen in Amsterdam in dit onderzoek: van de genoemde integriteitsschendingen vallen de meeste in de categorie ‘omgangsvormen’ (22,6% van de beschreven incidenten) en in de categorie ‘verspilling en wanprestatie’ (12,7% van de beschreven incidenten). Voorbeelden van omgangsvormen zijn voornamelijk incidenten waarbij de politie zich niet ‘behoorlijk’ gedraagt, zoals “*politie die roekeloos rijdt*” of “*politieagent die zich niet netjes gedroeg tegenover gewone burgers, denigrerend gedrag*”. Ook werden er incidenten beschreven van andere ambtenaren, zoals “*ambtenaren zaten gewoon te internetten of krant te lezen terwijl ik heel lang moest wachten*” en enkele discriminerende of racistische incidenten zoals “*in het café vond een raadslid dat een Turkse man geen recht had op een plaatsje*”. Merk overigens op dat het in dit voorbeeld om een politicus gaat en niet om een ambtenaar. Binnen de categorie ‘verspilling en wanprestatie’ worden voornamelijk incidenten beschreven waarbij ambtenaren een tijdlang “*nietsen*” of hun afspraken niet nakomen, en bijvoorbeeld “*politie die niet ingreep*”, “*de vuilophaaldienst, alles*

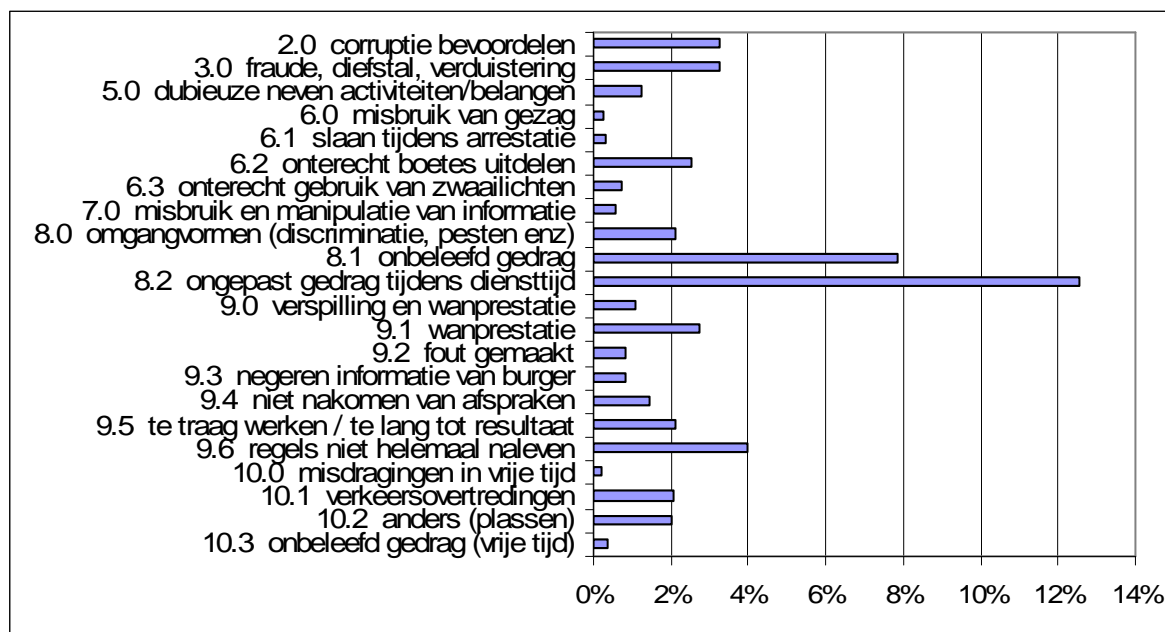
wat naast de afvalwagen viel lieten ze liggen, dat kan niet door de beugel, ik krijg daar een boete voor”.

Vervolgens werden er ook incidenten beschreven die in de categorie ‘misdragingen in vrije tijd’ vallen (4,6%) zoals *“buurman (stadsdeelraadslid) ging verhuizen en ging zijn garage legen op een dag dat dat niet mocht”* (wederom een politicus), ‘misbruik van gezag’ (3,8%) waarbij voornamelijk werd genoemd dat agenten onterecht boetes uitschrijven. Ook werd bij misbruik van gezag het gebruik van zwaailichten en sirenes genoemd als dit tot doel leek te hebben tijd winnen of drukke kruispunten makkelijk oversteken, één keer werd er zelfs gesproken over coffeeshops bezoeken en *“spul kopen met de dienstwagen”*. In de categorie ‘fraude, diefstal en verduistering’ (3,3%) werd bijvoorbeeld *“het was een ambtenaar die zich zelf bevoordeelde bij het toewijzen van een woning. Hij zette zichzelf vooraan op de wachtlijst van koopwoningen.”* genoemd. Een voorbeeld in de categorie ‘corruptie: bevoordelen’ (3,2%) is *“gemeentevervoersbedrijf, ze laten extreem vaak familie en kennissen gratis doorgaan”*, en een voorbeeld in de categorie ‘dubieuze nevenactiviteiten / -belangen’ (1,2%) is *“werken voor gemeente en werken voor eigen adviesbureau binnen opdracht van de gemeente”*. Ten slotte werd er in de categorie ‘misbruik en manipulatie van informatie’ (0,6%) gesproken over bijvoorbeeld de bemoeienis van een wethouder met een informatieblad over het onderwijs, terwijl deze wethouder in de gemeenteraad zei dat ze zich er niet mee had bemoeid.

In dit onderzoek werden geen incidenten beschreven die in de categorie ‘corruptie: omkopen’ of ‘dubieuze giften’ vallen. Dit kan natuurlijk betekenen dat burgers in mindere of onvoldoende mate in staat zijn om getuige te zijn van dit soort incidenten. Voor het opsporen en bestrijden van deze typen integriteitsschendingen, lijken burgermeldingen niet geschikt. Zie Figuur 6.

Binnen verschillende etnische groepen was de verdeling van incidenten per categorie niet afwijkend, behalve bij respondenten die zichzelf tot de etnische groep ‘Surinamers’ rekenen. Deze mensen hebben relatief gezien veel gevallen van fraude, diefstal en verduistering (categorie 3) meegemaakt, en ook iets meer gevallen van ‘verspilling en wanprestatie’.

Figuur 6: De onderverdeling van schendingen per categorie, van alle respondenten die een schending heeft meegemaakt

Zoals te zien is in Figuur 6, is binnen de tien categorieën integriteitsschendingen op basis van de data (inductief dus) voor enkele categorieën een onderverdeling gemaakt. Zo is de categorie ‘misbruik van gezag’ (categorie 6) opgesplitst in ‘slaan tijdens arrestatie’, ‘onterecht boetes uitdelen’, ‘onterecht gebruik van zwaailichten’ en de overige incidenten in deze categorie werden geschaard onder de noemer ‘misbruik van gezag’. Het onterecht boetes uitdelen was in deze categorie het meest vertegenwoordigd (2,5% van alle beschreven incidenten).

De categorie ‘omgangsvormen’ (categorie 8) is onderverdeeld in de subcategorieën ‘onbeleefd gedrag’ (7,8% van alle beschreven incidenten), ‘ongepast gedrag tijdens diensttijd’ (12,5% van alle beschreven incidenten) en ‘omgangsvormen: discriminatie, pesten, enz.’ (2,1% van alle beschreven incidenten).

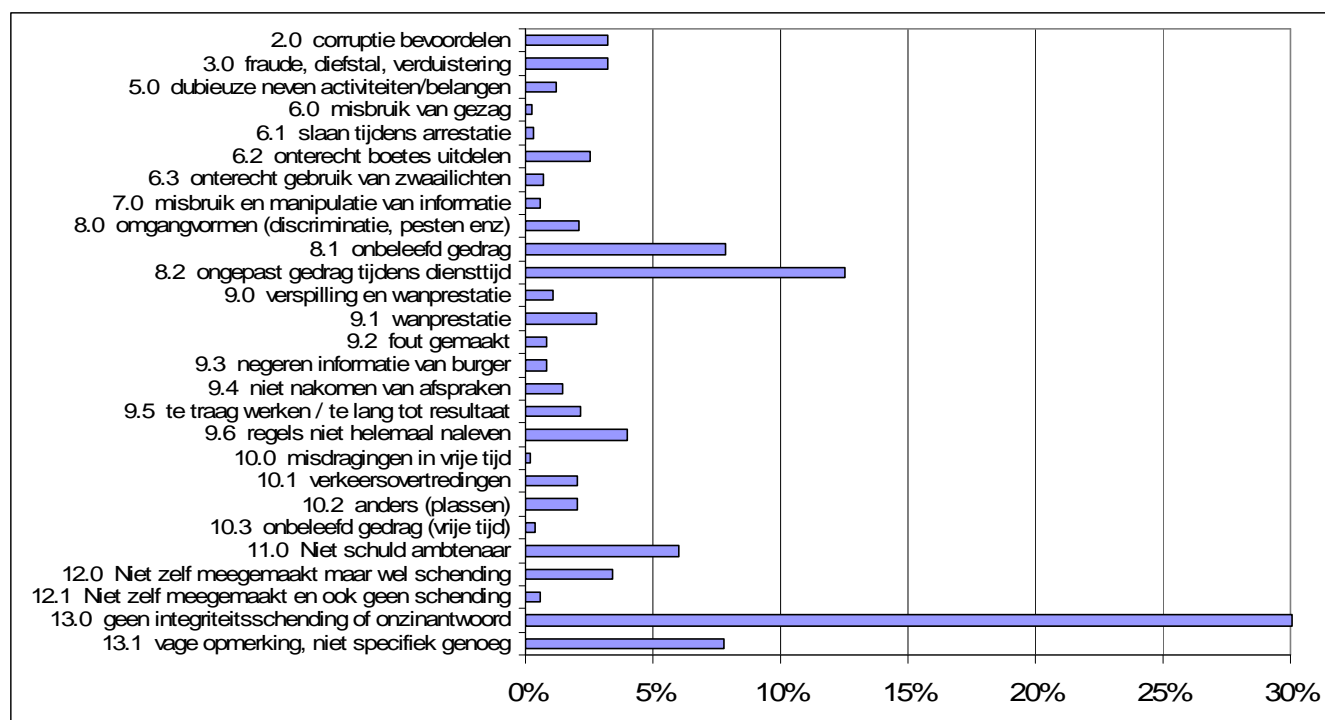
De categorie ‘verspilling en wanprestatie’ (categorie 9) werd onderverdeeld in ‘wanprestatie’ (2,8% van alle beschreven incidenten), ‘fout gemaakt’ (0,8%), ‘negeren informatie van burger’ (0,8%), ‘niet nakomen van afspraken’ (1,4%), ‘te traag werken / te lang tot resultaat’ (2,1%), ‘regels niet helemaal naleven’ (4,0%), en de overige meldingen werden onder de noemer ‘verspilling en wanprestatie’ geschaard (1,1%).

Binnen de categorie ‘misdragingen in vrije tijd’ (categorie 10) is op basis van de gegeven antwoorden de onderverdeling gemaakt in de subcategorieën ‘verkeersovertredingen’

(2,0%), ‘anders (bijv. plassen)’ (2,0%), ‘onbeleefd gedrag in vrije tijd’ (0,4%) en de overige incidenten vielen onder ‘misdragingen in vrije tijd’ (0,2%).

Zoals in het vorige hoofdstuk is beschreven, zijn de beschrijvingen van incidenten die in dit onderzoek niet worden gerekend tot de integriteitsschendingen in subcategorieën onderverdeeld: incidenten die niet de schuld zijn van de ambtenaar (6,0%), incidenten die niet zelf door de respondent zijn meegemaakt, maar eventueel wel een integriteitsschending zijn (3,4%), incidenten die niet zelf door de respondent zijn meegemaakt, maar geen integriteitsschending zijn (0,6%), geen integriteitsschending (30,1%) en beschrijvingen die niet specifiek genoeg zijn (7,8%). Zie Figuur 7 voor een totaal overzicht van de genoemde schendingen.

Figuur 7: Onderverdeling binnen de categorieën

Er was in de burgermonitor ook een vraag opgenomen over de tevredenheid met het laatste contact met een Amsterdamse ambtenaar. Het blijkt dat de mensen die ontevreden waren over hun laatste contact met een ambtenaar, meer integriteitsschendingen hebben meegemaakt. Als men in het laatste contact zo'n schending heeft meegemaakt, zal men natuurlijk ook eerder ontevreden zijn over het contact. Andersom kan worden gesteld dat tevredenheid belangrijk is. Van de respondenten die tevreden waren over het laatste contact heeft 11% een integriteitsschending meegemaakt, van de respondenten die ontevreden waren

heeft 19% een schending meegemaakt. Dit is een significante toename ($\beta = -0,078$, $p > 0.01$), al is de toename wel zeer minimaal. De mensen die ontevreden waren over hun laatste contact met een ambtenaar hebben overigens niet significant meer meldingen gedaan van integriteitsschendingen.

Ook was er in de burgermonitor de vraag opgenomen sinds wanneer de respondent in Amsterdam woont. Het antwoord op deze vraag wordt voor ongeveer de helft bepaald door de leeftijd van de respondenten ($\beta = -713$, $p < 0.01$, $R^2 = .508$), en zowel deze vraag ($\beta = -0,044$, $p < 0.05$) als leeftijd ($\beta = -0,065$, $p < 0.01$) hebben een (zeer kleine) relatie met het meemaken van een integriteitsschending: jongere mensen en mensen die korter in Amsterdam wonen maken iets vaker een schending mee dan oudere mensen en mensen die iets langer in Amsterdam wonen.

Binnen de controlevariabelen waren nog enkele kleine relaties op te merken, al zijn deze zeer minimaal: religieuze mensen ($\beta = 0,033$, $p < 0.01$), maken iets vaker een schending mee waarbij alleen de Hindoeïsten ($\beta = -0,073$, $p < 0.05$) en Gereformeerden ($\beta = -0,095$, $p < 0.01$), significant bleken te zijn. Ten slotte maken allochtonen iets minder schendingen mee dan autochtonen ($\beta = 0,038$, $p < 0.05$) en maken vrouwen iets minder schendingen mee dan mannen ($\beta = 0,089$, $p < 0.01$).

4.2 HOREN, ZIEN, EN ... MELDEN?

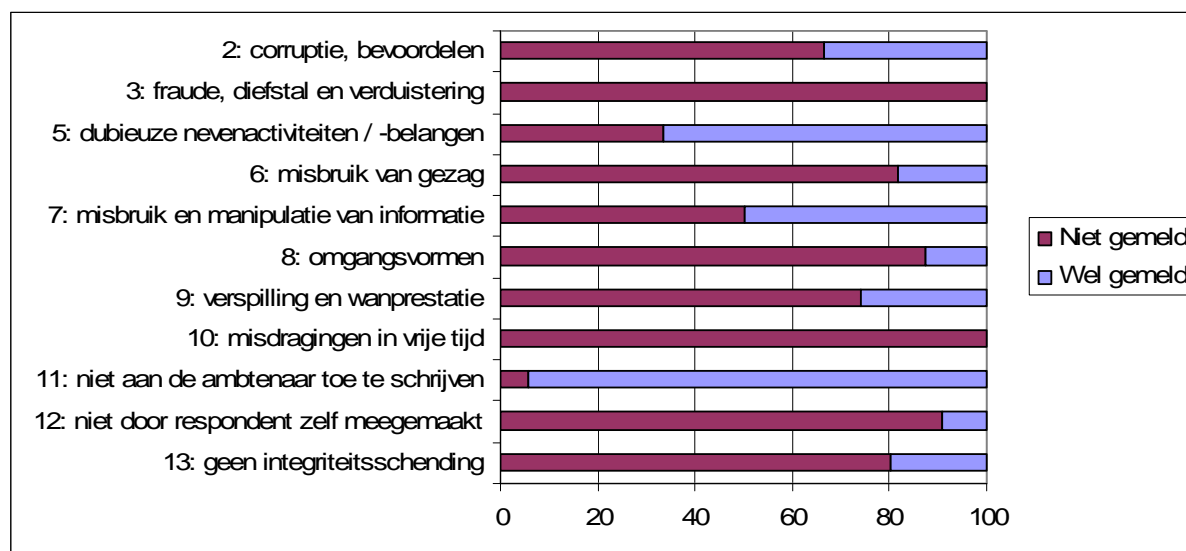
De tweede deelvraag van dit onderzoek luidt: Van de burgers die getuige zijn geweest van een integriteitsschending van een ambtenaar, hoeveel melden dit en om welke types integriteitsschendingen gaat dat?

Van de respondenten die een ambtenaar iets hebben zien doen dat in hun ogen niet-integer was, heeft 23,7% dit voorval gemeld. Hierbij valt op dat de voorvallen die genoemd zijn, maar die niet aan de ambtenaar toe te schrijven zijn (categorie 11), bijna allemaal wél gemeld zijn, en de beschrijvingen van incidenten die niet zelf zijn meegemaakt werden juist nauwelijks gemeld. Van alleen de ‘echte’ integriteitsschendingen werd slechts 17,6% gemeld.

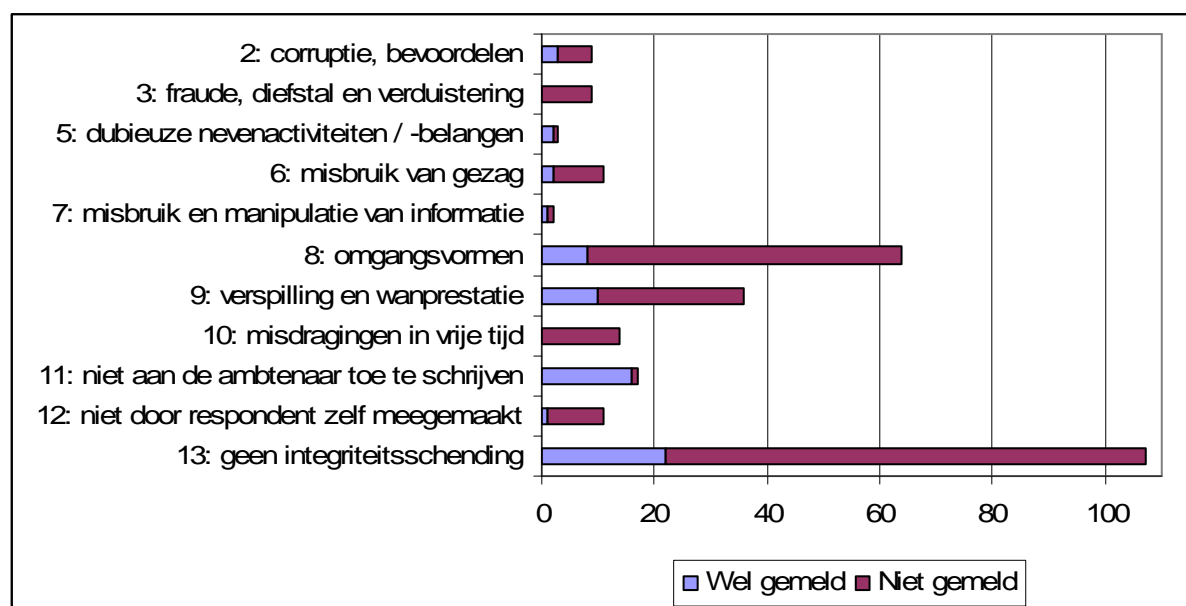
De gevallen van ‘fraude, diefstal en verduistering’ en ‘misdragingen in vrije tijd’ werden nooit gemeld, en de integriteitsschendingen in de categorieën ‘omgangsvormen’ en ‘misbruik van gezag’ zelden (respectievelijk 12,7% en 18,2%). In de categorie ‘dubieuze nevenactiviteiten / -belangen’ worden integriteitsschendingen het vaakst gemeld: twee derde van de respondenten die zo’n incident heeft meegemaakt, heeft het gemeld. In dit onderzoek

waren er echter relatief weinig respondenten die een incident in deze categorie hebben meegemaakt. De helft van de respondenten die een geval van ‘misbruik en manipulatie van informatie’ hebben meegemaakt, heeft dit gemeld, en één derde van de respondenten die een geval van ‘corruptie (bevoordelen)’ heeft meegemaakt, heeft dit gemeld. 25,7% van de respondenten die een ambtenaar iets heeft zien doen in de categorie ‘verspilling en wanprestatie’ heeft dit gemeld. Zie Figuur 8.

Figuur 8: Meldgedrag door burgers voor de verschillende categorieën van integriteitsschendingen in percentages

Figuur 9: Meldgedrag door burgers voor de verschillende categorieën van integriteitsschendingen, in absolute aantallen

Of iemand een voorval meldt wordt niet beïnvloed door geslacht of opleidingsniveau, maar wel door leeftijd ($\beta = -0,129$, $p > 0.05$). Oudere mensen melden relatief iets meer integriteitsschendingen dan jonge mensen. In het algemeen is er geen relatie tussen etniciteit (het allochtoon of autochtoon zijn) of religie (het wel of niet aanhanger zijn van een religieuze stroming) en het melden, maar wanneer etniciteit en geloof per groep apart worden bekeken, zijn er enkele opvallende relaties, al zijn de meeste niet zeer sterk. Marrokanen ($\beta = 0,110$, $p < 0.07$), Turken ($\beta = 0,084$, $p < 0.09$) en Surinamers ($\beta = 0,138$, $p < 0.05$) melden relatief iets minder schendingen, terwijl Antillianen ($\beta = -0,123$, $p < 0.05$) en Ghanezen ($\beta = -0,228$, $p < 0.01$) juist meer meldingen doen. Deze relaties zijn overigens niet zeer sterk (R^2 tussen de 0.012 en 0.052). Voor Nederlanders en Chinezen is geen significante relatie gevonden met het wel of niet melden, terwijl er wel een significante relatie is gevonden tussen het ‘zich Nederlander voelen’ en melden ($\beta = -0,239$, $p < 0.05$): mensen die zich meer Nederlander voelen dan niet-Nederlander melden meer integriteitsschendingen. Binnen de religies zijn er een aantal religies waar mensen *meer* meldingen doen van integriteitsschendingen, namelijk New Age ($\beta = -0,524$, $p < 0.01$), Humanisten ($\beta = -0,484$, $p < 0.01$) en Boeddhisten ($\beta = -0,450$, $p < 0.01$) waarvan de aangetoonde relatie relatief sterk is (R^2 tussen de .202 en .275), en Gereformeerden ($\beta = -0,304$, $p < 0.01$), Hindoeïsten ($\beta = -0,289$, $p < 0.01$), Protestanten ($\beta = -0,261$, $p < 0.01$), Grieks Orthodoxen ($\beta = -0,258$, $p < 0.01$) en Joden ($\beta = -0,206$, $p < 0.05$) waarvan de relatie iets zwakker is (R^2 tussen .042 en .093). Voor Moslims, Christenen, Nederlands Hervormden, Luthersen, Jehova’s getuigen, antroposofen, Doopsgezinden, leden van de Anglicaanse kerk en anders gelovigen kon geen relatie met het meldgedrag worden aangetoond.

4.3 VERSCHILLENDE MELDPUNTEN EN TEVREDENHEID

De derde deelvraag van dit onderzoek luidt: Waar zijn de meldingen gedaan en hoe tevreden zijn burgers achteraf over de ondernomen acties die volgden op de melding?

In de monitor werd gevraagd naar de plaats waar een (vermeende) integriteitsschending gemeld is (vraag 35). Hiervoor werden ‘de overheidsorganisatie waar de ambtenaar werkt’, ‘Bureau Integriteit Amsterdam’, ‘de ombudsman’, ‘meld misdaad anoniem’ en de ‘politie’ als mogelijke antwoorden in de enquête genoemd, en respondenten konden ook kiezen voor de categorie ‘anders’ of ‘weet niet’. Opvallend is dat geen van de

genoemde voorvallen bij de ombudsman werd gemeld. Bij Bureau Integriteit Amsterdam werden slechts twee integriteitsschendingen gemeld, beide in de categorie ‘dubieuze nevenbelangen of -activiteiten’. Bij ‘Meld Misdaad Anoniem’ kwamen drie meldingen binnen; dit waren echter geen integriteitsschendingen, laat staan misdaden.

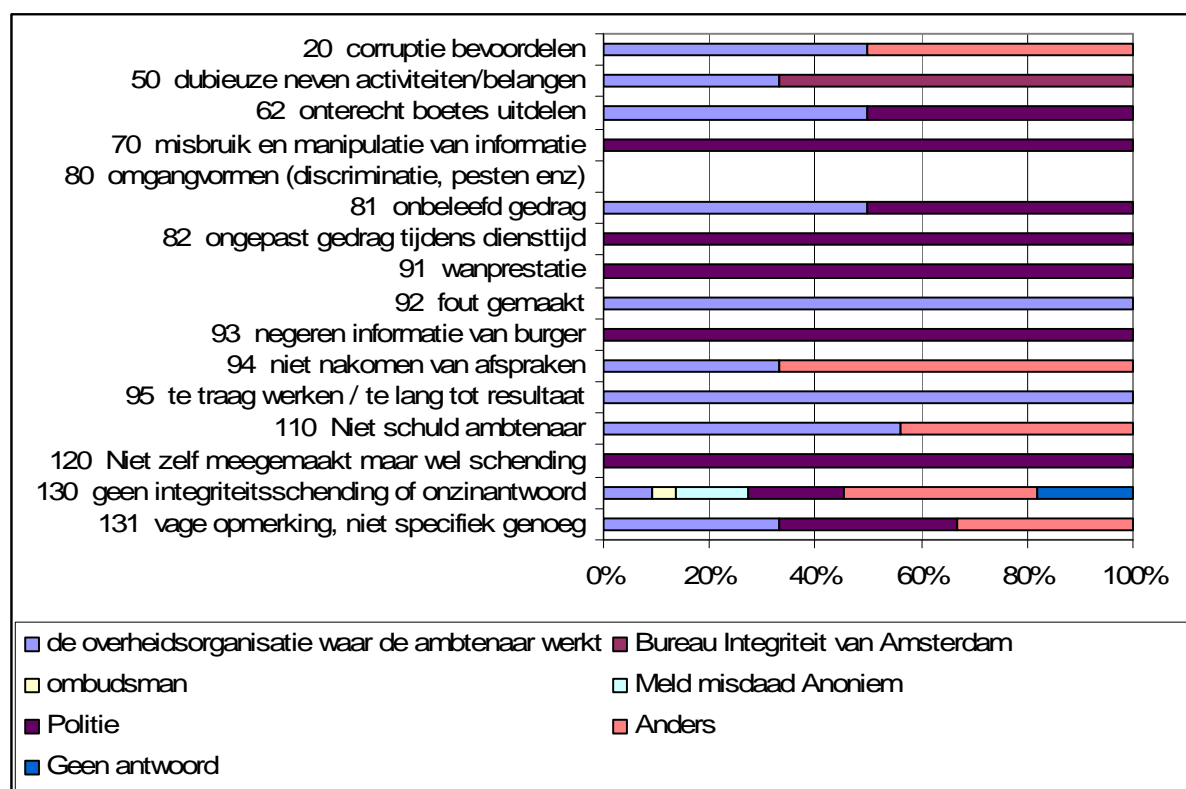
31,9% van de meldingen werd gedaan bij de overheidsorganisatie waar de ambtenaar werkt en 23,2% werd gedaan bij de politie. Maar bij de meldingen van integriteitsschendingen die gemeld zijn bij de politie ging het in alle gevallen om een schending door een (of meer) politieagent(en). In deze gevallen is de politie dus ook de overheidsorganisatie waar bij de ambtenaar werkt. Dat betekent dat meer dan helft (55,1%) van de meldingen van integriteitsschendingen bij de overheidsorganisatie wordt gedaan waar de desbetreffende ambtenaar werkt. De respons op deze vraag was echter zeer laag (24% van de respondenten die een integriteitsschending hebben meegemaakt, heeft deze vraag beantwoord, maar in maar 18% van de gevallen betrof het een daadwerkelijke integriteitsschending), waardoor de resultaten weinig generaliserende waarde hebben. Desalniettemin tonen Tabel 2 en Figuur 10 een overzicht van de aantallen meldingen bij de verschillende instanties, uitgesplitst naar de categorie van integriteitsschending.

Tabel 2: Aantal meldingen uitgesplitst naar plaats van de melding, per categorie integriteitsschending

Waar wordt welke integriteitsschending gemeld?	de overheidsorganisatie waar de ambtenaar werkt	Bureau Integriteit van Amsterdam	ombudsman	Meld misdaad Anoniem	Politie	Anders	Geen antwoord	totaal	
Categorie integriteitsschending:									
20 corruptie bevoordelen	3	0	0	0	0	3	0	6	8,7%
50 dubieuze neven activiteiten/belangen	1	2	0	0	0	0	0	3	4,3%
62 onterecht boetes uitdelen	1	0	0	0	1	0	0	2	2,9%
70 misbruik en manipulatie van informatie	0	0	0	0	1	0	0	1	1,4%
80 omgangsvormen (discriminatie, pesten enz)	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0%
81 onbeleefd gedrag	2	0	0	0	2	0	0	4	5,8%
82 ongepast gedrag tijdens diensttijd	0	0	0	0	1	0	0	1	1,4%
91 wanprestatie	0	0	0	0	3	0	0	3	4,3%
92 fout gemaakt	1	0	0	0	0	0	0	1	1,4%
93 negeren informatie van burger	0	0	0	0	2	0	0	2	2,9%
94 niet nakomen van afspraken	1	0	0	0	0	2	0	3	4,3%

95 te traag werken / te lang tot resultaat	1	0	0	0	0	0	0	1	1,4%
110 Niet schuld ambtenaar	9	0	0	0	0	7	0	16	23,2%
120 Niet zelf meegemaakt maar wel schending	0	0	0	0	1	0	0	1	1,4%
130 geen integriteitsschending of onzinantwoord	2	0	1	3	4	8	4	22	31,9%
131 vage opmerking, niet specifiek genoeg	1	0	0	0	1	1	0	3	4,3%
Totaal	22	2	1	3	16	21	4	69	
	31,9%	2,9%	1,4%	4,3%	23,2%	30,4%	5,8%	100,0%	

Figuur 10: Percentage meldingen uitgesplitst naar plaats van de melding, per categorie integriteitsschending

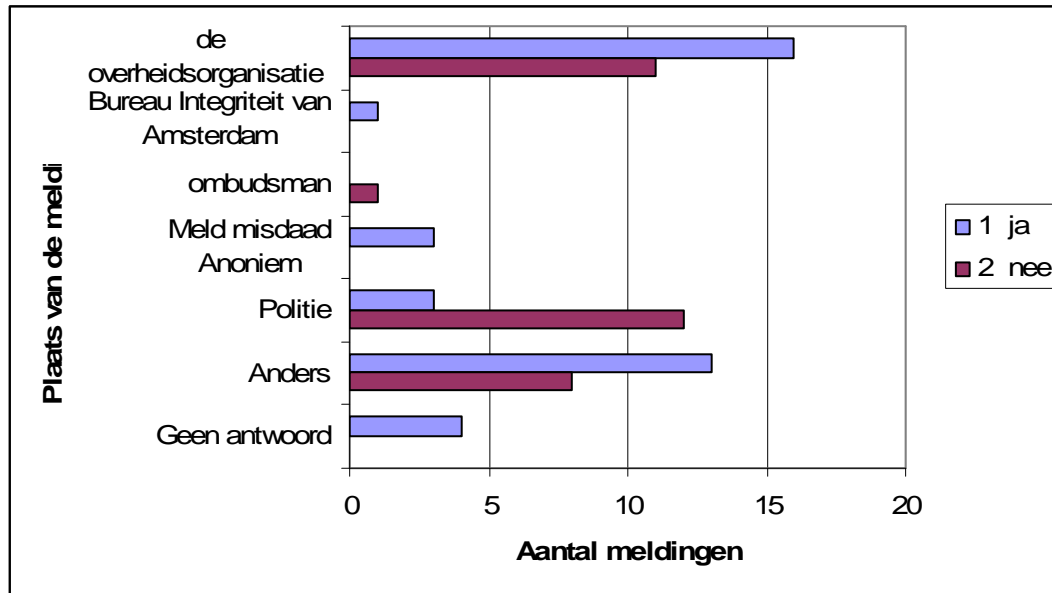

Instanties die verder genoemd werden waar voorvallen worden gemeld zijn: de Raad van State, Monumentendienst, Consumentenbond, belangenverenigingen in de buurt, klachtencommissie, buurtregisseur, collega van de ambtenaar of de ambtenaar zelf, insprekavond, en de rechtbank of het hoger beroep. Het valt op dat de officiële instanties weinig werden benaderd. Vooral de instantie waar de ambtenaar werkt, of de ambtenaar zelf, werd aangesproken op het niet-integere gedrag.

Ongeveer evenveel respondenten wisten wel als niet wat er met hun melding is gebeurd. Vooral van de meldingen bij de politie wist men het niet (80%), bij alle andere

genoemde plaatsen wist men het ongeveer even vaak wel als niet, of is er te weinig respons om uitspraken gefundeerd te doen. Zie Figuur 11.

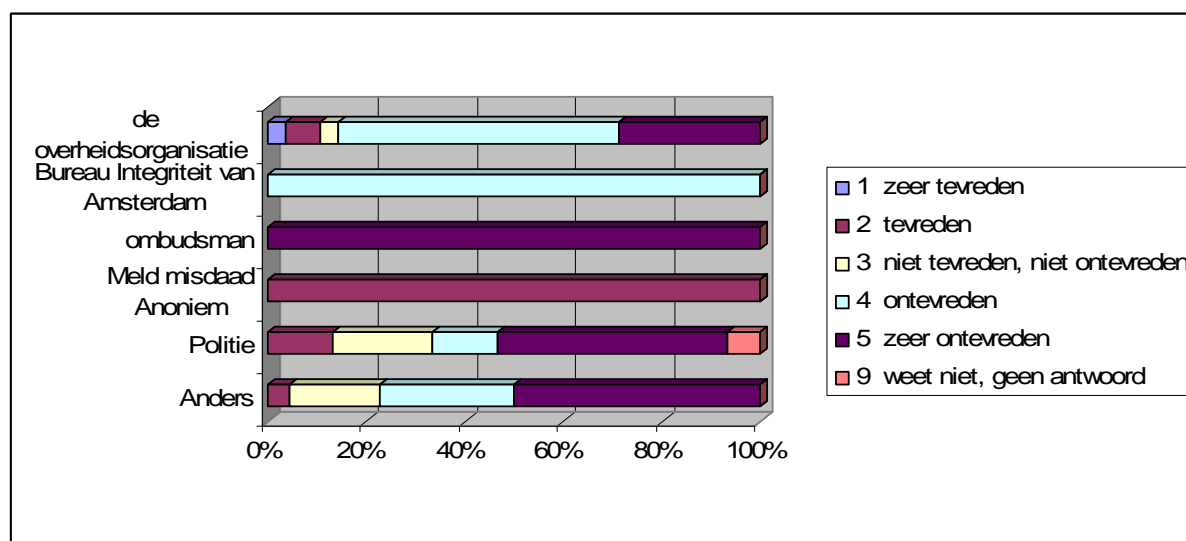
Figuur 11: Aantal meldingen waarvan men wel of niet weet wat er met de melding is gebeurd

Het valt op dat er een significante relatie lijkt te zijn tussen leeftijd en het weten wat er met de melding is gebeurd ($\beta = 0,246$, $p > 0,05$): oudere mensen weten minder vaak wat ermee is gebeurd dan jongere mensen, evenals er een relatie lijkt te zijn tussen herkomst en weten wat er met de melding is gebeurd ($\beta = -0,426$, $p < 0,01$): allochtonen weten vaker wat ermee is gebeurd dan autochtonen. Bij de interpretatie van deze cijfers moet echter rekening worden gehouden dat lang niet alle meldingen op de juiste plaats worden gedaan. Het is aannemelijk dat respondenten niet of minder vaak weten wat er met hun melding is gedaan, als ze de integriteitsschending op de verkeerde plaats hebben gemeld.

In Figuur 12 is de mate van (on)tevredenheid af te lezen over de ondernomen acties op de melding, uitgesplitst naar meldlocatie.

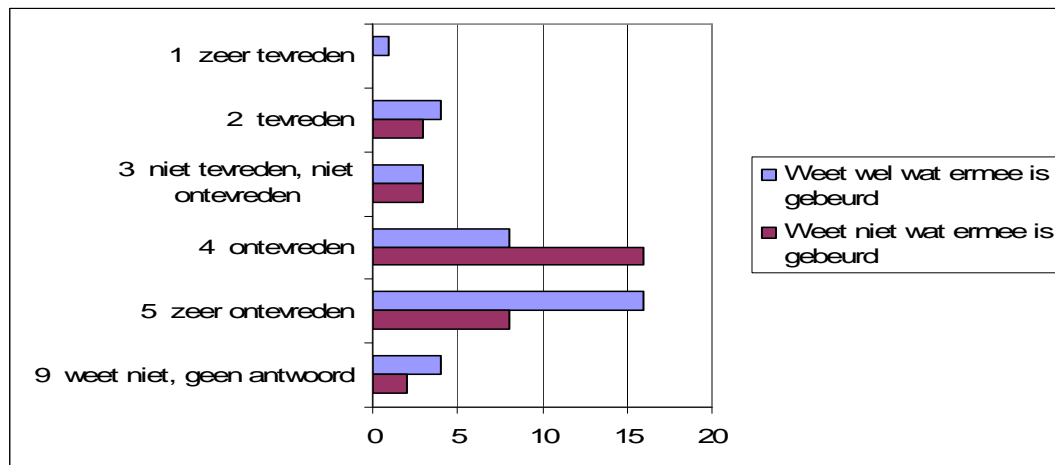
Figuur 12: Mate van tevredenheid over de ondernomen acties op de melding, uitgesplitst naar meldlocatie

Over het resultaat van de ondernomen acties door de overheidsorganisatie waar de ambtenaar werkt is men in het algemeen (zeer) ontevreden. Over Bureau Integriteit Amsterdam zijn beide respondenten die dit genoemd hebben ontevreden en over de ombudsman is de enige respondent die deze instantie bij deze vraag heeft ingevuld, zeer ontevreden. De integriteitsschendingen die zijn gemeld bij Bureau Integriteit Amsterdam werden omschreven als ‘Werken voor gemeente en werken voor eigen adviesbureau binnen opdracht van de gemeente’ en ‘belangen verstrengeling’, de melding bij de ombudsman werd niet omschreven. Bij Meld Misdad Anoniem kwamen drie meldingen binnen, waarbij het resultaat van de ondernomen acties in alledrie de gevallen naar tevredenheid van de melder was. Bij de politie is men verdeeld tevreden en ontevreden; dit betreft 16 meldingen, waardoor de resultaten met iets meer gewicht kunnen worden getoond. Meer dan de helft van de melders zijn hier ontevreden over de ondernomen acties. Vanwege de lage respons bij deze vraag kunnen deze resultaten niet worden gegeneraliseerd of worden uitgesplitst naar categorie van integriteitsschending.

Opvallend is dat respondenten die niet weten wat er met hun melding is gebeurd, overwegend ‘ontevreden’ zijn. Het lijkt er dus op dat de ontevredenheid (mede) is ontstaan doordat men niet op de hoogte is gebracht van wat er met de melding gebeurd, waar men (zeer) ontevreden over is. Dat komt dan overeen met klachten van ambtelijke melders (de Graaf, 2008b). Opvallend genoeg echter, zijn degenen die wel weten wat er met de melding is gebeurd, nog meer ontevreden, zie Figuur 13.

Figuur 13: Aantal respondententen dat tevreden is over de ondernomen acties op de melding, uitgesplitst naar het wel of niet weten wat er met de melding is gebeurd

Het is opvallend dat de voorvallen die gemeld worden, maar die hier niet als integriteitsschending zijn aangemerkt (bijvoorbeeld “*Sd. Oud-Zuid: niet consistent beleid: eerder genomen raadsbesluiten aan de laars lappen inzake Stadionplein*”; “*Stadsdeel-Noord, bouwzaken*”; “*Hier in Buitenveldert ging het om plannen doordrukken en geld. Je kan protesteren procederen wat je wil, niemand die naar je luistert, de plannen liggen al klaar. Het gaat alleen om geld*”; “*Dat gedoe met vergunningen*”; “*Ik denk aan overspel*”) afwijken van de overige data: de meeste mensen die deze ‘schendingen’ rapporteren, weten wel wat er met hun melding is gebeurd, terwijl de melders van ‘echte’ integriteitsschendingen veel minder vaak weten wat er met hun melding is gebeurd.

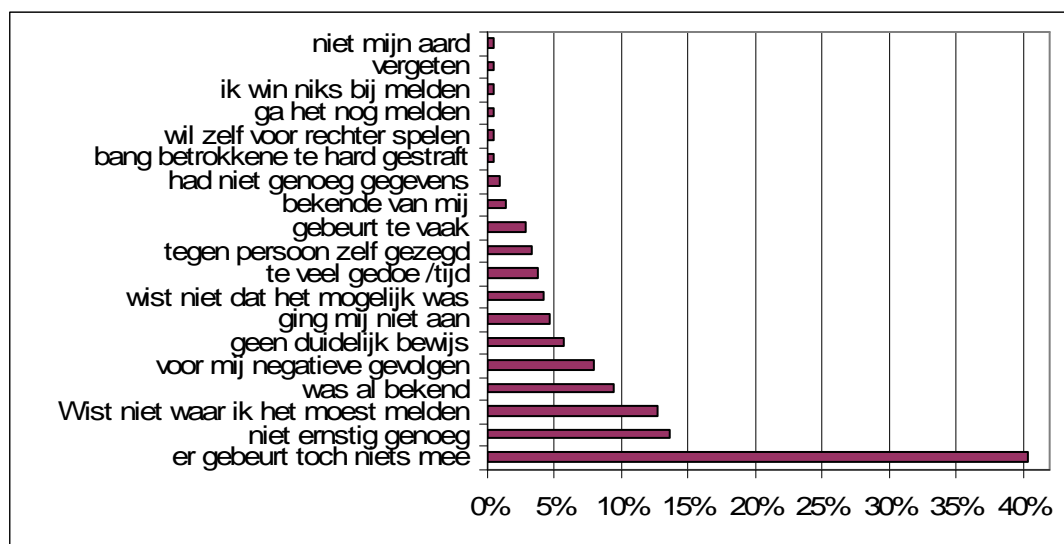
4.4 NIET MELDEN

De vierde deelvraag luidt: Wat zijn de redenen om een waargenomen schending niet te melden? De afgelopen jaren is er steeds meer onderzoek geweest naar klokkenluiden en het melden van collega’s en leidinggevenden. Bij het melden van een directe collega blijkt er vaak een botsing tussen een loyaliteit naar de eigen groep en de directe collega’s aan de ene kant, en een loyaliteit naar de organisatie, de professie, of het ‘goede’ in het algemeen aan de andere kant (de Graaf, 2008b). Dit loyaliteitsconflict staan meldingen vaak in de weg, maar het dilemma geldt natuurlijk niet bij burgermeldingen. Wat zijn dan wel de afwegingen niet te melden? Aan het begin van dit rapport zijn enkele observaties uit de algehele literatuur genoemd.

Van de respondenten die aangeven wel een voorval van een integriteitsschending te hebben meegemaakt, gaf 76,3% aan hier geen melding van te hebben gemaakt. Aan deze respondenten is gevraagd wat de reden was om het voorval niet te melden (vraag 38). Hiervoor werden een aantal standaard antwoordcategorieën genoemd, op basis van de internationale literatuur, en konden de respondenten ook kiezen voor de optie ‘anders’.

Van de respondenten die vraag 38 hebben beantwoord gaven de meesten als reden dat er toch niets met zo’n melding gebeurt (40,4%). 13,6% geeft aan dat het voorval niet ernstig genoeg was, en 12,7% geeft aan dat men niet wist waar het gemeld moest worden. De antwoorden die werden gegeven in de categorie ‘anders’ zijn gegroepeerd naar 12 subcategorieën. Hierbij werd vaak genoemd dat de schending al bekend was (9,4%). Vervolgens gaf 8,0% aan dat er mogelijk negatieve gevolgen voor de melder zouden kunnen zijn, en 5,6% vond dat hij/zij geen duidelijk bewijs had. 4,7% meldde het voorval niet omdat ze vonden dat het ze niet aanging; 4,2% wist niet dat het mogelijk was om het voorval te melden; 3,8% vond het te veel moeite of tijd kosten; 3,3% heeft het tegen de ambtenaar zelf gezegd; 2,8% vindt dat ‘het te vaak gebeurt’; en bij 1,4% van de gevallen ging het om een bekende van de respondent. De overige categorieën te zien in Figuur 14 scoren onder de 1%.

Figuur 14: Reden om niet te melden: percentages van het totaal aantal respondenten dat een ervaren integriteitsschending niet heeft gemeld

Als de meldingen worden uitgesplitst naar categorie is het opvallend dat de meeste meldingen over ‘fraude, diefstal en verduistering’ (categorie 3) en over ‘misbruik van gezag’ (categorie 6) niet worden gemeld omdat de respondent gelooft dat er toch niets mee wordt gedaan. De respondenten weten over het algemeen niet goed waar ze voorvallen over

‘verspilling en wanprestatie’ (categorie 9) moeten melden, en respondenten vinden ‘misdragingen in vrije tijd’ (categorie 10) vaak niet ernstig genoeg om te melden. Voorvallen in de categorie ‘omgangsvormen’ (categorie 8) worden om zeer uiteenlopende redenen niet gemeld. Zie Tabel 3.

Tabel 3: Aantallen respondenten die aangeven geen melding van de integriteitsschending te hebben gedaan vanwege de genoemde redenen

	niet mijn aard	tegen persoon zelf gezegd was al bekend	vergeten	te veel gedoe /tijd	bekende van mij	gebeurt te vaak	ik win niks bij melden	geen antwoord of onzin	ga het nog melden	had niet genoeg gegevens	wil zelf voor rechter spelen	wist niet dat het mogelijk was te melden	Wist niet waar ik het moest melden	voor mij negatieve gevolgen er gebeurt toch niets mee	niet ernstig genoeg	geen duidelijk bewijs	bang betrokkene te hard gestraft	ging mij niet aan	Totaal
010																			0
020			1											2	2		1		6
030		1						6						6	2				15
040																			0
050		1																	1
060								1			1			1	7				10
070																			0
080		1		7				2	2		3	5	2	26	14	7		3	72
090		6	1					1	1			11	1	4	4			3	32
100	1	1	1			4		2				1		7	6			1	24
110		1																	1
120		2						1						3					6
130		10		1	3	2	1	9			1	4	9	9	31	2	4	3	89
	1	7	18	1	8	3	6	1	22	1	2	1	8	26	15	86	28	11	10

Categorieën:

010	Corruptie: omkopen
020	Corruptie: bevoordelen
030	Fraude, diefstal en verduistering
040	Dubieuze giften
050	Dubieuze neven-activiteiten / belangen
060	Misbruik van gezag
070	Misbruik en manipulatie van informatie
080	Omgangsvormen
090	Verspilling en wanprestatie
100	Misdragingen in vrije tijd
110	Niet schuld ambtenaar
120	Niet zelf meegemaakt maar wel schending
130	Geen melding, onzin

Van de respondenten die aangaven niet te hebben gemeld **omdat ze niet wisten dat het mogelijk was**, waren er relatief veel Marrokkanen ($\beta = 0,223$, $p < 0.01$), vrouwen ($\beta = 0,149$, $p < 0.05$) en Moslims ($\beta = 0,226$, $p < 0.05$). Van de respondenten die aangaven **niet te weten waar het mogelijk was**, waren er relatief veel respondenten met een lager inkomen ($\beta = -0,206$, $p < 0.05$), een lager opleidingsniveau ($\beta = 0,226$, $p < 0.01$) en een lagere leeftijd ($\beta = -0,148$, $p < 0.05$) dan de respondenten die deze reden niet noemden. Ook viel het op dat binnen deze groep veel Turken ($\beta = 0,226$, $p < 0.01$), Antillianen ($\beta = 0,136$, $p < 0.05$), Moslims ($\beta = 0,472$, $p < 0.01$) en allochtonen ($\beta = 0,266$, $p < 0.01$) waren. Van de respondenten die **vreesden voor negatieve gevolgen** waren er relatief meer Turken ($\beta = 0,229$, $p < 0.01$), Ghanezen ($\beta = 0,369$, $p < 0.01$), Chinezen ($\beta = 0,328$, $p < 0.01$), Gereformeerden ($\beta = 0,221$, $p < 0.05$), en New Age aanhangers ($\beta = 0,298$, $p < 0.01$). Van de respondenten die dachten dat **er toch niets met z'n melding gebeurde**, waren er meer mannen ($\beta = -0,167$, $p < 0.05$) en Protestanten ($\beta = 0,212$, $p < 0.05$). Binnen de groep respondenten die het voorval niet meldden **omdat het niet ernstig genoeg was** waren opvallend veel Protestanten ($\beta = 0,449$, $p < 0.01$) en Christenen ($\beta = 0,204$, $p < 0.05$).

4.5 MELDINTENTIES

Uit de internationale literatuur over meldingen binnen organisaties weten we dat er een verschil is tussen intenties te melden en daadwerkelijk meldgedrag (Mesmer-Magnus & Viswesvaran, 2005). Hoe de relatie precies is tussen intenties te melden bij burgers en hun daadwerkelijk meldgedrag, weten we niet. Maar uiteraard kunnen intentie cijfers wel een indruk geven. Aangezien 9 op de 10 respondenten bij de burgermonitor aangaven geen integriteitsschending te hebben gezien, is het interessant om deze grote groep te vragen wat ze gedaan zouden hebben als ze wel iets hadden gezien.

De vijfde deelvraag van dit onderzoek luidt: Wat zijn de *intenties* van burgers om integriteitsschendingen van een ambtenaar al dan niet te melden, waarom, en waar zou een eventuele melding gedaan worden?

Aan de respondenten die op de vraag 'Heeft u zelf een Amsterdamse ambtenaar de afgelopen 2 jaar iets zien doen dat niet-integer is?' 'nee' antwoordden (90,0%), is de vraag gesteld wat ze zouden doen in het geval ze wel getuige zouden zijn van een integriteitsschending door een Amsterdamse ambtenaar. Aan de respondenten die wel de intentie hebben om te melden is vervolgens gevraagd waar ze het voorval zouden melden, en aan de respondenten die niet de intentie hebben om te melden naar de redenen hierachter.

Hieronder wordt deelvraag vijf beantwoord en worden de intenties van de Amsterdamse burgers afgezet tegen het daadwerkelijk meldgedrag.

4.5.1 Wel of niet melden

Van de respondenten die geen voorval van integriteitsschending hebben meegemaakt, geeft 60,9% aan wel de intentie te hebben dit te melden als zo'n voorval zich voordoet, 26,5% zal het niet melden en 12,6% weet het niet. 60,9% is een veel hoger percentage dan degenen die iets gezien hebben en ook daadwerkelijk hebben gemeld; de intentie om te melden is dus (veel) groter dan daadwerkelijk meldgedrag.

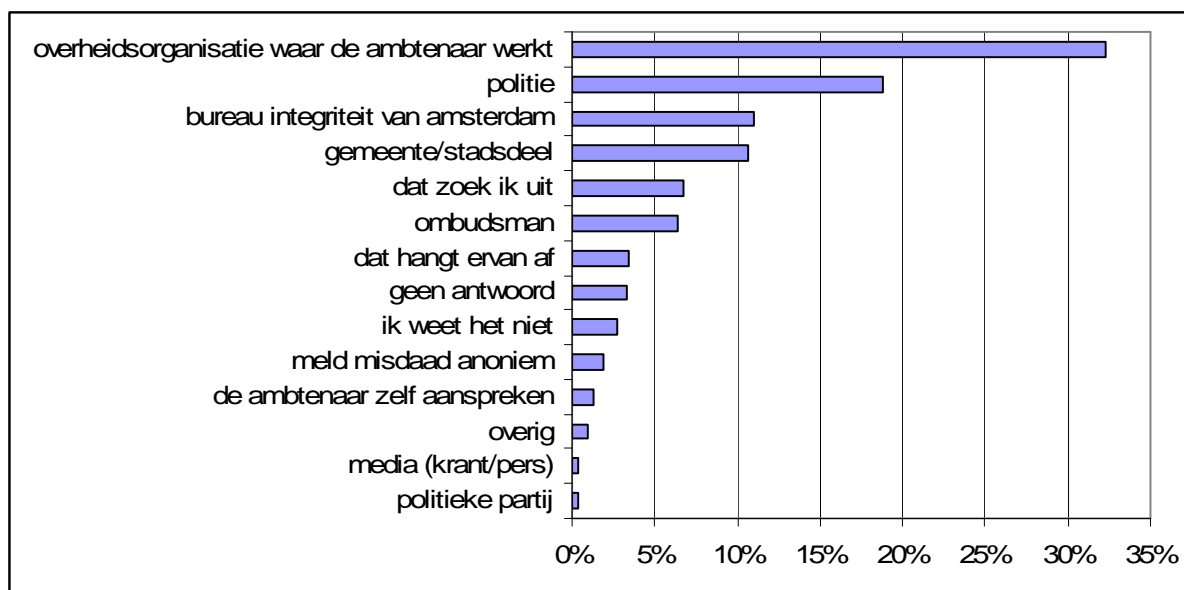
Hoewel netto inkomen, opleidingsniveau, leeftijd en geslacht geen effect lijken te hebben op de intentie om te melden, zijn er wel enkele groepen respondenten die deze intentie meer hebben; maar deze al zijn verschillen zijn zeer klein.

4.5.2 Waar melden

Voor het antwoord op de vraag waar een melding gedaan zou worden (vraag 40), werden als standaardantwoordcategorieën 'de overheidsorganisatie waar de ambtenaar werkt', 'bureau integriteit van Amsterdam', 'ombudsman', 'meld misdaad anoniem' en de 'politie' gegeven. Ook hadden de respondenten de gelegenheid om een andere locatie te noemen.

32,3% van de respondenten die deze vraag hebben beantwoord gaf aan de melding te zullen doen bij de overheidsorganisatie waar de ambtenaar werkt, 18,8% bij de politie, 11,0% bij Bureau Integriteit van Amsterdam, 6,4% bij de ombudsman en 1,9% bij Meld Misdaad Anoniem, zie figuur 14. De antwoorden op de open vraag zijn gecategoriseerd, waarna 10,7% aangeeft de melding bij het stadsdeel of de gemeente (burgermeester, wethouders, informatienummer 'Antwoord') te doen. Veel respondenten geven aan dat ze het zullen uitzoeken (6,7%), waarvan de helft dat via internet zal doen. Een aantal respondenten geeft aan dat het van het voorval afhangt waar ze het zullen melden (3,4%). Overige meldplaatsen die werden genoemd zijn de media, een politieke partij, of een kennis. 1,3% van de respondenten die deze vraag hebben beantwoord gaf aan de ambtenaar zelf erop aan te spreken en twee respondenten gaven aan zelf ambtenaar te zijn, en het daarom te melden bij een vertrouwenspersoon. Een aantal opmerkelijke overige antwoorden waren: *'een ander stadsdeel dan waar het voorval gebeurt'* en *'iemand die goed Nederlands spreekt laat ik het doorgeven'*. Zie Figuur 15.

Figuur 15: Locatie waar een melding zou worden gedaan, indien de respondenten getuige zouden zijn van een integriteitsschending en deze zouden willen melden

Veel van de antwoorden die in de categorie ‘anders’ werden gegeven als antwoord op de vraag waar men een integriteitsschending zou melden, betreffen de gemeente, het stadsdeel of de burgemeester. In combinatie met de precieze vraagstelling “Stel dat u zelf een *Amsterdamse ambtenaar* iets ziet doen wat volgens u niet-integer is, zou u dat dan officieel melden?” vertoont deze categorie veel overlap met ‘de overheidsorganisatie waar de ambtenaar werkt’. Als de antwoorden op deze manier geïnterpreteerd worden, zou 42,3% de melding doen bij de overheidsinstelling waar de ambtenaar werkt.

Van de respondenten die een melding zouden doen bij de **overheidsorganisatie**, is een kleine relatie gevonden met het inkomen ($\beta = 0,048$, $p < 0.05$), opleidingsniveau ($\beta = 0,054$, $p < 0.01$), het gevoel Nederlander te zijn ($\beta = 0,060$, $p < 0.05$), het Humanisme ($\beta = 0,107$, $p < 0.01$) en de etniciteit Surinamers ($\beta = 0,045$, $p < 0.05$). Mensen die een iets hoger inkomen hebben, iets hoger opleidingsniveau hebben of zich iets meer Nederlander dan niet-Nederlander voelen en Humanisten en Surinamers kozen eerder voor dit antwoord, al waren deze relaties zeer klein en daarom weinig verklarend (R^2 tussen .002 en .011). Een kleine relatie is gevonden voor mensen die een melding zouden doen bij de **Ombudsman** en hun opleidingsniveau ($\beta = 0,070$, $p < 0.01$): ze waren iets hoger opgeleid, hun inkomen ($\beta = 0,086$, $p < 0.01$): ze hadden een iets hoger inkomen en ze waren iets minder tevreden over hun laatste contact met een ambtenaar ($\beta = 0,080$, $p < 0.01$). De mensen die bij **Meld Misdaad Anoniem** zouden melden hebben een iets lager inkomen ($\beta = -0,056$, $p < 0.05$), en het zijn iets meer

Turken ($\beta = 0,079$, $p < 0.01$), Surinamers ($\beta = 0,050$, $p < 0.01$) en Hindoeïsten ($\beta = 0,126$, $p < 0.01$). Erg veel hele minimale relaties zijn gevonden voor de mensen die een melding zouden doen bij de **politie**: ze wonen iets korter in Amsterdam ($\beta = 0,073$, $p < 0.01$) en zijn ook iets jonger ($\beta = -0,050$, $p < 0.01$), hebben een iets lager opleidingsniveau ($\beta = -0,051$, $p < 0.01$), zijn iets meer allochtonen ($\beta = 0,057$, $p < 0.01$) en hebben iets meer het gevoel niet-Nederlander te zijn dan Nederlander ($\beta = -0,078$, $p < 0.01$).

Het zijn iets meer oudere mensen ($\beta = 0,112$, $p < 0.01$) die iets langer in Amsterdam wonen ($\beta = -0,116$, $p < 0.01$) met een iets hoger inkomen ($\beta = 0,044$, $p < 0.05$), die over het laatste contact met een ambtenaar minder ontevreden waren ($\beta = -0,048$, $p < 0.05$) die een melding zouden doen bij de **gemeente of het stadsdeel**, of die **de ambtenaar erop zouden aanspreken**.

De mensen die een melding zouden doen bij een **politieke partij** of in **de media** hebben geen specifieke kenmerken die in dit onderzoek worden gemeten of te weinig respondenten om uitspraken over te doen evenals de mensen die hun melding zouden doen nadat ze zouden hebben **uitgezocht waar of het van de situatie af laten hangen**.

De plaats of organisatie waar respondenten hun meldingen hebben gedaan, verschilt van de plaats waar respondenten de intentie hebben om de melding te doen. Wel wordt in beide gevallen de overheidsorganisatie waar de ambtenaar werkt het meest genoemd met ruim 30%, welke wordt gevolgd door de politie (rond de 20%), die in bijna alle gevallen ook kan worden geschaard onder de overheidsorganisatie omdat de ambtenaar die de integriteitsschending beging, een politieambtenaar was. Meld Misdaad Anoniem wordt vaker daadwerkelijk gebruikt voor het doen van een melding dan de intentie is, maar dit betrof meldingen van geen ‘echte’ integriteitsschendingen. Voor het melden bij het Bureau Integriteit van Amsterdam is juist weer meer intentie dan dat er daadwerkelijk wordt gemeld, evenals bij de ombudsman. Het kan zijn dat respondenten, die in de standaardantwoorden lezen dat Bureau Integriteit Amsterdam bestaat, op dat moment denken dat ze daar de melding zullen doen, terwijl ze zelf niet spontaan op dit antwoord zouden zijn gekomen. Een respondent noemt dit ook: *‘ik zou het online geprobeerd hebben, maar nu lees ik dat Bureau Integriteit bestaat, dan zou ik het daar melden’*. Dit zou het opmerkelijke verschil kunnen verklaren tussen het daadwerkelijk meldgedrag bij Bureau Integriteit Amsterdam en de intentie daartoe.

Van de plaatsen die de respondenten zelf noemden is het stadsdeel in beide categorieën een plaats waar relatief veel meldingen (zullen) binnenkomen. Ook dit antwoord

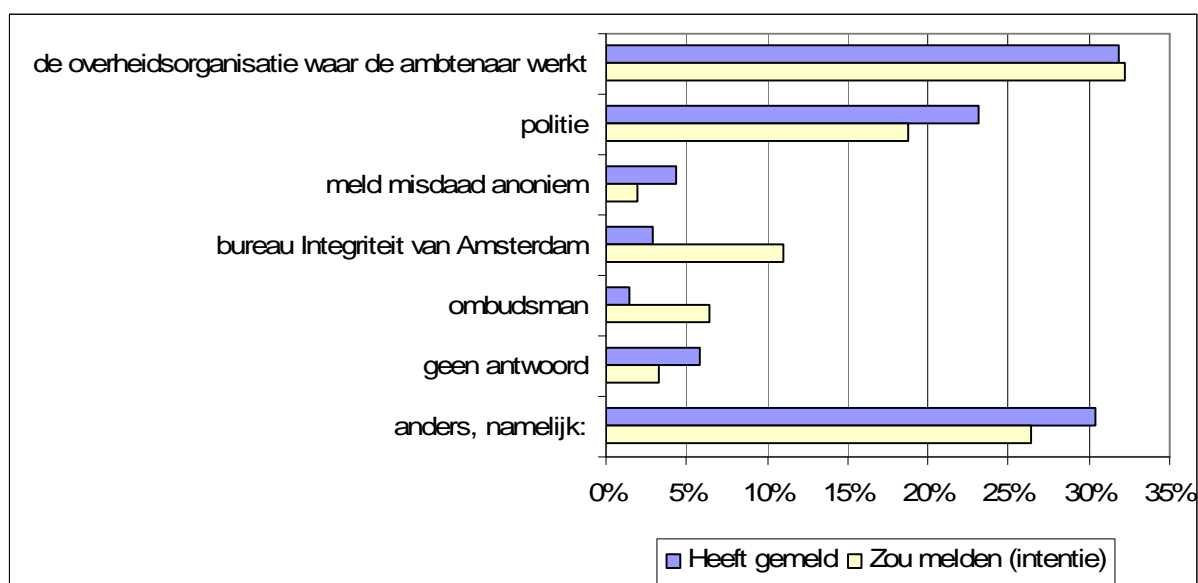
zou grotendeels kunnen overlappen met ‘de overheidsorganisatie waar de ambtenaar werkt’.
Zie Tabel 4 en Figuur 16.

Tabel 4: Vergelijking van de daadwerkelijke meldlocatie en de meldlocatie bij de intentie tot melden

WAAR	Heeft gemeld	Zou melden (intentie)
de overheidsorganisatie waar de ambtenaar werkt	31,9%	32,2%
Politie	23,2%	18,8%
Meld Misdaad Anoniem	4,3%	1,9%
Bureau Integriteit van Amsterdam	2,9%	11,0%
Ombudsman	1,4%	6,4%
geen antwoord	5,8%	3,3%
Anders, namelijk:	30,4%	26,4%
<i>stadsdeelraad</i>	2,9%	5,2%
<i>dat zoek ik uit (algemeen)</i>		3,7%
<i>dat zoek ik uit via internet</i>		3,0%
<i>ik weet het niet</i>		2,7%
<i>burgemeester / wethouders</i>	2,9%	2,6%
<i>dat hangt van (de ernst van) het voorval af</i>		2,4%
<i>gemeente</i>		2,3%
<i>de ambtenaar zelf aanspreken</i>		1,3%
<i>dat hangt ervan af (algemeen)</i>		1,0%
<i>Overig</i>		0,7%
<i>infonummer Antwoord</i>		0,6%
<i>media (krant/pers)</i>		0,4%
<i>politieke partij</i>		0,3%
<i>Kennis</i>		0,1%
<i>vertrouwenspersoon</i>		0,1%
<i>hoger beroep / juridisch</i>	4,3%	
<i>zijn collega</i>	1,4%	
<i>raad van state</i>	1,4%	
<i>monumentendienst</i>	1,4%	
<i>handtekeningen</i>	1,4%	
<i>de plaatsvervanger van de voorzitter.</i>	1,4%	
<i>Consumentenbond//onderwijsconsumenten</i>	1,4%	
<i>buurt regisseur</i>	1,4%	
<i>belangenvereniging in de buurt</i>	1,4%	
Total	100,0%	100,0%

Toelichting: de cursieve categorieën maken onderdeel uit van de categorie 'anders, namelijk'

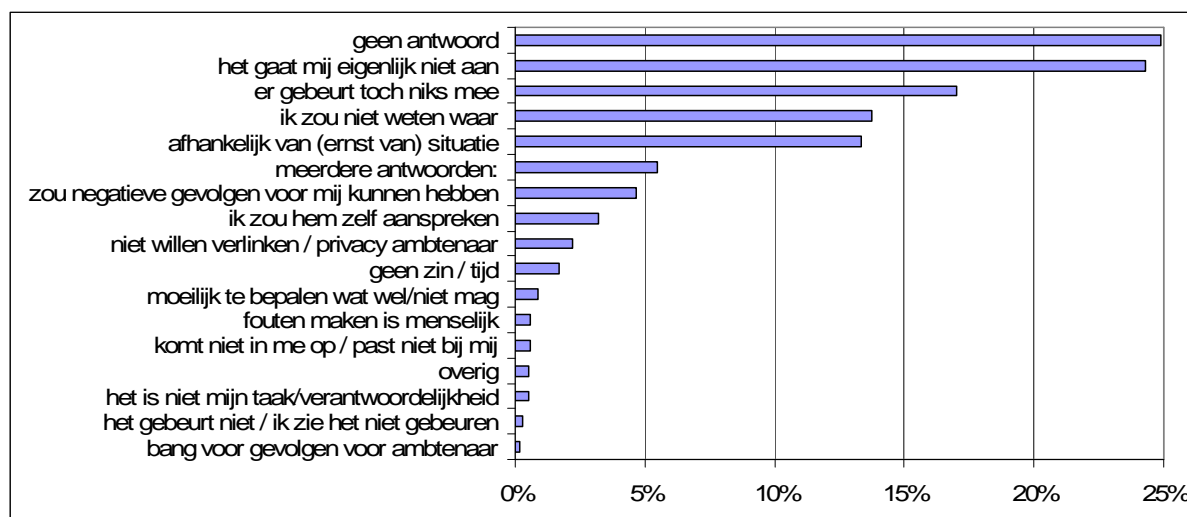
Figuur 16: Vergelijking van de hoofdcategorieën van meldlocatie, voor daadwerkelijk melden en intentie

4.5.3 Geen intentie tot melden

26,5% van de respondenten die geen integriteitsschending hebben meegemaakt, heeft ook niet de intentie om een dergelijke schending te melden, of gaf geen antwoord op deze vraag. Van deze respondenten gaf 24,3% aan het voorval niet te zullen melden omdat het de respondent eigenlijk niet aan gaat. 17% zou het voorval niet melden omdat er toch niets mee gebeurt, en 13,7% weet niet waar het gemeld zou moeten worden. 13,3% laat het afhangen van de situatie, dit zijn grotendeels de mensen die geen antwoord gaven op de vraag ‘zou u het voorval melden?’. 4,7% zou het voorval niet melden omdat het voor de respondent zelf negatieve gevolgen zou kunnen hebben, 3,2% zou de ambtenaar zelf aanspreken, 2,2% wil niet verlinken of vindt de privacy van de ambtenaar te belangrijk, en 1,7% heeft geen zin of tijd om een dergelijk voorval te melden, zie Figuur 17.

Figuur 17: Redenen om de intentie te hebben een integriteitsschending niet te melden

Er is dus veel twijfel of respondenten een voorval zouden melden; veel respondenten laten dit afhangen van de ernst van het voorval, en anderen laten het afhangen van de aard of locatie van de schending. Sommige respondenten geven aan kleine vergrijpen en vergrijpen in de privé-tijd van de ambtenaar niet te zullen melden. Een aantal opmerkelijke antwoorden waren: *‘ik hoop dat iemand het zelf door heeft’*, *‘ik ga ervan uit dat onze ambtenaren wel integer zijn en dat het wel een reden zal hebben. Je hebt nooit alle informatie’* en *‘er gebeurt alleen iets tegen lage ambtenaren. De hogere worden beschermd door bureau integriteit’*. Dit laatste sentiment troffen we overigens ook aan bij de lagere ambtenaren bij het onderzoek naar het meldgedrag van ambtenaren (de Graaf, 2007).

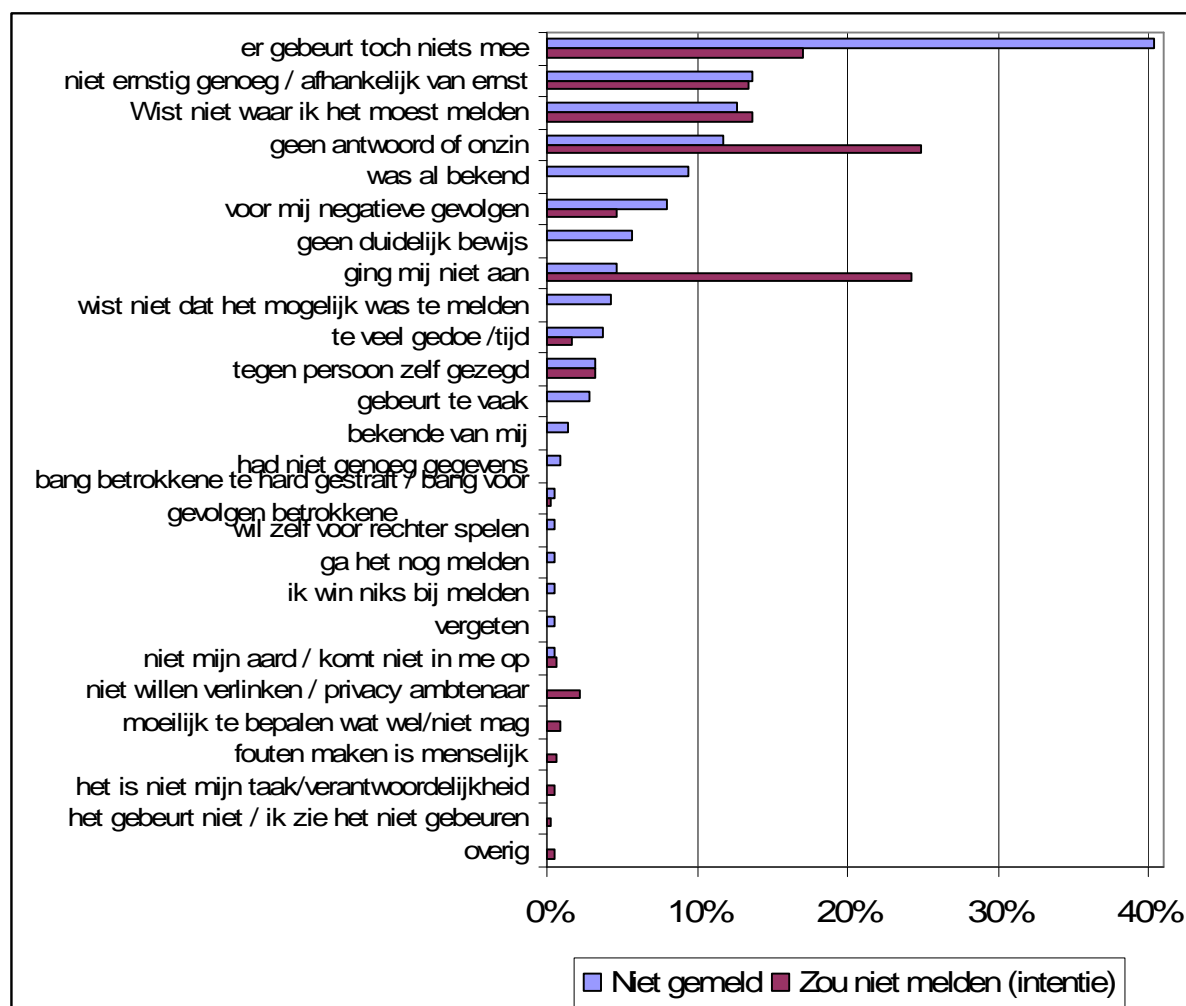
Zowel bij mensen die de intentie hebben om het voorval te melden als bij mensen die die intentie niet hebben, komt naar voren dat een groot aantal respondenten de betrokken ambtenaar eerst zelf op zijn daden zou aanspreken, in plaats van een officiële melding te doen.

Van de respondenten die aangeven **niet te weten waar ze een voorval zouden moeten melden**, zijn lichte relaties gevonden met controlevariabelen. Zo zijn dit iets meer jonge mensen ($\beta = -0,107$, $p < 0.01$) die relatief iets korter in Amsterdam wonen ($\beta = 0,130$, $p < 0.01$), die een iets lager opleidingsniveau hebben ($\beta = -0,094$, $p < 0.01$), iets meer van allochtone afkomst zijn ($\beta = 0,105$, $p < 0.01$) maar zich ook juist iets meer Nederlander voelen dan niet-Nederlander ($\beta = 0,113$, $p < 0.05$). Ook zijn binnen deze groep iets meer Marrokanen ($\beta = 0,071$, $p < 0.05$) en Moslims ($\beta = 0,105$, $p < 0.05$). Van de respondenten die aangaven niet te zullen melden omdat ze **vrezen voor negatieve gevolgen**, waren er iets meer jongere mensen ($\beta = -0,088$, $p < 0.01$), iets meer vrouwen ($\beta = 0,072$, $p < 0.05$), iets meer

allochtonen ($\beta = 0,136$, $p < 0.01$), iets minder religieuze mensen ($\beta = -0,076$, $p < 0.05$) en iets meer Marokkanen ($\beta = 0,092$, $p < 0.01$). De respondenten die niet zouden melden omdat ze denken dat **er niets met de melding zou gebeuren**, zijn iets lager geschoold ($\beta = -0,095$, $p < 0.01$), en veel etniciteiten zijn significant vertegenwoordigd. De respondenten die vonden dat het hen niet aangaat, zijn iets jonger ($\beta = -0,084$, $p < 0.05$), iets meer vrouwen ($\beta = 0,083$, $p < 0.05$), iets meer allochtonen ($\beta = 0,089$, $p < 0.01$). Voor al deze controlevariabelen geldt dat de relaties minimaal zijn en gemiddeld verantwoordelijk zijn voor nog geen procent van de verklaarde variantie.

De sterkste reden om een daadwerkelijk waargenomen voorval niet te hebben gemeld was omdat de respondenten geloofden dat er toch niets mee gebeurde (40,4%). Dit is dus ook een sterke reden om niet de intentie tot melden te hebben, zij het iets minder sterk. 24,3% van de respondenten die geen intentie tot melden hebben, vinden dat het hun niet aangaat, terwijl maar 4,7% van de respondenten die wél een voorval hebben meegemaakt deze reden opgeeft. In beide gevallen is de ernst van het voorval een belangrijke factor voor het bepalen of er gemeld gaat worden. Ruim 13% van beide categorieën vond het voorval niet ernstig genoeg danwel laat het afhangen van de ernst van het voorval, en ruim 12% van beide categorieën weet niet waar ze het voorval moeten melden. Ruim 3% van beide categorieën vindt dat het eerst tegen de betrokken ambtenaar zelf gezegd moet worden. Het valt op dat 2,2% van de respondenten die geen voorval hebben meegemaakt aangeeft niemand te willen verlinken, terwijl deze reden niet genoemd wordt bij de respondenten die een meegemaakt voorval niet wilden melden. In beide gevallen is het percentage 'dat niet wil verlinken' veel lager dan bij ambtenaren onderling (de Graaf, 2007), wat ook te verwachten was omdat hier sprake is van een ander integriteitsdilemma (namelijk geen collega's). Ook vinden respondenten die geen voorval hebben meegemaakt het moeilijk om te bepalen wat wel en niet mag, terwijl de respondenten die wel een voorval hebben meegemaakt hier niets over zeggen. Zie verder Figuur 18.

Figuur 18: Vergelijking tussen daadwerkelijk meldgedrag en intentie, voor de reden om een integriteitsschending niet te melden

5 Conclusie en aanbevelingen

In dit onderzoek werd het meldgedrag van burgers van integriteitsschendingen door Amsterdamse ambtenaren onderzocht. Het onderzoek vond plaats onder Amsterdamse burgers, waarbij hogeropgeleiden oververtegenwoordigd waren. Indien dit niet evenredig is met het opleidingsniveau van de Amsterdamse burgers zijn de resultaten van dit onderzoek in mindere mate generaliseerbaar. Er is in het onderzoek zorgvuldig gekeken naar controlevariabelen zoals geloofsoveruiging. Een opvallend beeld heeft dit niet opgeleverd.

Zo'n 10 procent van de Amsterdamse burgers geeft aan de afgelopen 2 jaar een Amsterdamse ambtenaar iets te hebben zien doen wat niet door de beugel kan. Veel respondenten hebben echter voorvallen ingevuld die geen integriteitsschendingen waren, of waarbij men zelf niet (indirect) getuige is geweest van het voorval. In ongeveer de helft van die 10% kunnen we niet van een integriteitsschending spreken.

De meeste integriteitsschendingen waarvan de respondenten getuige zijn geweest, vallen in de categorie 'omgangsvormen'. Het betrof hier voornamelijk politieagenten die niet adequaat op situaties reageerden. Vervolgens zagen de respondenten meer integriteitsschendingen in de categorie 'verspilling en wanprestatie'.

Slechts 23,7% van de respondenten die een schending menen te hebben waargenomen, heeft dit ook ergens gemeld. De belangrijkste redenen om een waargenomen schending niet te melden, zijn: "niet ernstig genoeg"; "wist niet waar ik moest melden".

Uit de resultaten bleek dat er een klein verband is tussen de leeftijd en het doen van een melding: oudere mensen meldden een integriteitsschending iets vaker dan jongeren mensen. Dit verband bestaat niet bij de intentie tot melden; bij de intentie spelen (hoger) opleidingsniveau en (meer) inkomen juist een rol. Binnen organisaties zien we overigens dezelfde verbanden (Miceli, Near, & Dworkin, 2008).

De helft van de melders weet wat er met de melding is gebeurd, en daarover is het merendeel ontevreden. De voornaamste reden dat burgers geen intentie hebben om een voorval te melden is omdat ze denken dat er toch niets mee gebeurt (ruim 40%). Dit gebrek aan terugkoppeling en het lage vertrouwen in daadwerkelijke actie, werkt waarschijnlijk demotiverend zodat de melders in het vervolg minder snel de intentie zullen hebben een dergelijk voorval te melden. Net als bij meldingen vanuit organisaties, lijkt een goede terugkoppeling bij meldingen van buiten belangrijk voor de bevordering van meldgedrag door burgers.

Behalve het gebrek aan terugkoppeling, geven de respondenten aan dat de voornaamste redenen om een voorval niet te melden zijn ‘er wordt toch niets mee gedaan’, ‘het voorval was niet ernstig genoeg’ of ‘men wist niet waar het gemeld kon worden’. Vooral de respondenten die een integriteitsschending hebben gezien in de categorie ‘fraude’ en ‘misbruik van gezag’ geven aan dit niet te hebben gemeld omdat er niets mee zou worden gedaan, en vooral de respondenten die een integriteitsschending hebben gezien in de categorie ‘misdragingen in vrije tijd’ gaven aan dit niet te hebben gemeld omdat de situatie niet ernstig genoeg was.

De meeste meldingen worden gedaan bij de overheidsinstantie waar de ambtenaar werkt. Sommige respondenten geven ook aan de ambtenaar eerst zelf aan te (zullen) spreken op het gedrag. Ook bij de ‘intentie-vragen’ bleek dat de organisatie zelf vaak de eerste plaats is waar men aan denkt om een melding te doen. Hieruit blijkt dat burgers de melding graag dicht bij de ‘plaats delict’ willen doen; dit blijkt ook uit de spontane antwoorden voor meldplaatsen zoals ‘een belangenvereniging in de buurt’ en ‘de buurtregisseur’. Het vormt tevens een verklaring waarom het aantal meldingen dat bij Bureau Integriteit Amsterdam, Meld Misdaad Anoniem en de Ombudsman, zeer gering zijn.

Samenvattend zou de gemeente het volgende kunnen doen om meer burgermeldingen binnen te krijgen. Terugkoppeling van de meldingen die wel binnen komen (ook op de verkeerde plaats) is heel belangrijk. Als er goed wordt teruggekoppeld, zal dit mond-op-mond worden verspreid, en zullen burgers eerder het gevoel hebben dat er iets mee gebeurt. Welke actie is ondernomen en wat is het resultaat (inclusief uitleg)? Ook lijkt het een goed idee bij de verschillende diensten duidelijke en eigen meldpunten in te richten; dat blijkt toch de plek waar de meeste meldingen binnen zullen komen. Het is dan belangrijk duidelijk kenbaar te maken dat het betreffende meldpunt bestaat, bijvoorbeeld o.a. op de website van de betreffende dienst/organisatie. Ook moet dan goed gecommuniceerd worden dat ook het melden van kleine schendingen van belang is, en dat elke melding serieus zal worden genomen.

Bijlage 1: Vragen Integriteit in de Burgermonitor

Integriteit

De volgende vragen gaan over de integriteit van Amsterdamse bestuurders. Met niet-integer gedrag wordt bedoeld dat het gedrag niet mag of niet door de beugel kan.

32 Heeft u zelf een Amsterdamse ambtenaar de afgelopen 2 jaar iets zien doen dat niet-integer is?

- ☐ 1 ja
- ☐ 2 nee → ga naar vraag 39

33 Kunt u kort omschrijven waar de betrokkene werkte en om welk gedrag het ging?

34 Heeft u dit voorval gemeld?

- ☐ 1 ja
- ☐ 2 nee → ga naar vraag 38
- ☐ 3 weet het niet → ga naar blok Verbondenheid

35 Waar heeft u dit voorval gemeld? *Meer dan één antwoord mogelijk.*

- ☐ 1 de overheidsorganisatie waar de ambtenaar werkt
- ☐ 2 Bureau Integriteit van Amsterdam
- ☐ 3 ombudsman
- ☐ 4 meld misdaad anoniem
- ☐ 5 politie
- ☐ 6 anders, namelijk _____

36 Weet u wat er met uw melding is gebeurd?

- ☐ 1 ja
- ☐ 2 nee

37 Hoe tevreden was u over het resultaat van de ondernomen acties?

- ☐ 1 zeer tevreden
- ☐ 2 tevreden
- ☐ 3 niet tevreden, niet ontevreden
- ☐ 4 ontevreden
- ☐ 5 zeer ontevreden

U kunt verder gaan met het blok "Verbondenheid".

38 **Waarom heeft u het niet-integere gedrag niet officieel gemeld?** *Meer dan één antwoord mogelijk.*

- ☐ 1 ik wist niet dat het mogelijk was het voorval te melden
- ☐ 2 ik wist niet waar precies ik het moest melden
- ☐ 3 het zou voor mij negatieve gevolgen kunnen hebben
- ☐ 4 er gebeurt toch niks met zo'n melding
- ☐ 5 ik vond het voorval niet ernstig genoeg
- ☐ 6 ik had geen duidelijk bewijs
- ☐ 7 ik was bang dat de betrokkene te hard zou worden gestraft
- ☐ 8 het ging mij eigenlijk niet aan
- ☐ 9 anders, namelijk _____

U kunt verder gaan met het blok "Verbondenheid".

39 **Stel dat u zelf een Amsterdamse ambtenaar iets ziet doen wat volgens u niet-integer is, zou u dat dan officieel melden?**

- ☐ 1 ja
- ☐ 2 nee → ga naar vraag 41

40 **Waar zou u zo'n voorval melden?**

- ☐ 1 de overheidsorganisatie waar de ambtenaar werkt
- ☐ 2 Bureau Integriteit van Amsterdam
- ☐ 3 ombudsman
- ☐ 4 meld misdaad anoniem
- ☐ 5 politie
- ☐ 6 anders, namelijk _____

U kunt verder gaan met het blok "Verbondenheid".

41 **Waarom zou u zo'n voorval niet melden?** *Meer dan één antwoord mogelijk.*

- ☐ 1 ik zou niet weten waar ik het moet melden
- ☐ 2 het zou voor mij negatieve gevolgen kunnen hebben
- ☐ 3 er gebeurt toch niks met zo'n melding
- ☐ 4 het gaat mij eigenlijk niet aan
- ☐ 5 anders, namelijk _____

Bijlage 2: Algemene statistieken respondenten

Geslacht	Aantal	Percentage
1 man	1386	49
2 vrouw	1430	50
Totaal	2816	99
9 weet niet, geen antwoord	37	1
Totaal	2854	100

Leeftijd	Aantal	Percentage
1 16-24	402	14,1
2 25-34	635	22,2
3 35-44	536	18,8
4 45-54	537	18,8
5 55-64	350	12,3
6 65 plus	364	12,8
Total	2823	98,9
9 onbekend	30	1,1
Totaal	2854	100,0

Hoogst voltooide opleiding	Aantal	Percentage
1 geen opleiding gevolgd of enkele jaren lagere school,	81	2,8
2 lagere school, basisschool, speciaal onderwijs	115	4,0
3 VSO, voortgezet speciaal onderwijs	2	0,1
4 VBO, LBO (huishoud-, ambacht-, technische school, interne	176	6,2
5 MAVO, MULO, VMBO	267	9,3
6 MBO(-lang), interne opleiding op mbo-niveau, BBL,BOL 3-4	327	11,4
7 HAVO, VWO, HBS, MMS	347	12,2
8 HBO, interne opleiding op hbo-niveau	631	22,1
9 WO, universiteit, kandidaatsexamen	759	26,6
10 opleiding in het buitenland gevolgd	52	1,8
11 anders, namelijk	36	1,3
98 weet niet	27	1,0
99 geen antwoord	35	1,2
Totaal	2854	100,0

Netto inkomen	Aantal	Percentage
1 netto 700 euro per maand of minder	88	3,1
2 netto tussen de 701 euro en 1000 euro per maand	204	7,1
3 netto tussen de 1001 euro en 1350 euro per maand	237	8,3
4 netto tussen de 1351 euro en 2050 euro per maand	506	17,7
5 netto tussen de 2051 euro en 3200 euro per maand	506	17,7
6 netto boven de 3201 per maand	551	19,3
7 wil niet zeggen	395	13,8
8 weet niet	367	12,9
Totaal	2854	100,0

Geloof	Aantal	Percentage
rooms katholiek	239	8,4%
nederlands hervormd	51	1,8%
gereformeerd	31	1,1%
Luthers, evangelische broedergemeente	39	1,4%
humanisme	60	2,1%
hindoeïsme	47	1,6%
Joods	40	1,4%
islam moslim	368	12,9%
grieks orthodox	7	0,2%
jehova's getuigen	8	0,3%
boeddhisme	55	1,9%
antroposofie	7	0,2%
New age	20	0,7%
christendom algemeen	165	5,8%
protestants	77	2,7%
doopsgezind	1	0,0%
anglicaanse kerk	6	0,2%
Anders	63	2,2%
Subtotaal (dit komt niet overeen met het aantal respondenten omdat sommige respondenten zich verwant voelen met meerdere godsdiensten)	1284	
Weet niet	12	0,4%
Wil het niet zeggen	14	0,5%
Niet gelovig	1754	61,5%
Totaal	2854	100%

Etniciteit	Aantal	Percentage
1 Surinamers	257	9,0
2 Antillianen	41	1,5
3 Turken	141	4,9
4 Marokkanen	226	7,9
6 overige niet-westerse allochtonen	250	8,7
7 westerse allochtonen	456	16,0
8 autochtonen	1483	52,0
Totaal	2854	100,0

Stadsdeel	Aantal	Percentage
1 Centrum	311	10,9
2 Westerpark	139	4,9
3 Oud-West	127	4,4
4 Zeeburg	170	6,0
5 Bos en Lommer	123	4,3
6 De Baarsjes	141	4,9
7 Amsterdam-Noord	298	10,4
8 Geuzenveld-Slotermeer	183	6,4
9 Osdorp	162	5,7
10 Slotervaart	157	5,5
11 Zuidoost	298	10,5
12 Oost-Watergraafsmeer	216	7,6
13 Oud-Zuid	303	10,6
14 ZuiderAmstel	226	7,9
Totaal	2854	100,0

Referenties

- de Graaf, G. (2007). Wat valt er over melden te melden? : Vrije Universiteit Amsterdam.
- de Graaf, G. (2008a). Hoe het balletje gaat rollen. Over wie welke integriteitsschendingen meldt in het Nederlands openbaar bestuur. *Bestuurskunde*, 17, 78-87.
- de Graaf, G. (2008b). Wat er over ambtelijk melden te melden valt. *Bestuurswetenschappen*, 62(2), 13-31.
- Gorta, A., & Forell, S. (1995). Layers of Decision: Linking Social Definitions of Corruption and Willingness to Take Action. *Crime, Law & Social Change*, 23, 315-343.
- Huberts, L. W. J. C., & Pijl, D. (1999). Integriteit en politie [Integrity and Police]. In C. J. C. F. Fijnaut, E. Muller & U. Rosenthal (Eds.), *Politie. Studies over haar werking en organisatie* (pp. 433-472). Alphen aan den Rijn: Samson.
- Lasthuizen, K. (2008). *Leading to Integrity. Empirical Research into the Effects of Leadership on Ethics and Integrity*. Enschede: Printpartners Ipskamp.
- Mesmer-Magnus, J. R., & Viswesvaran, C. (2005). Whistleblowing in Organizations: An Examination of Correlates of Whistleblowing Intentions, Actions, and Retaliation. *Journal of Business Ethics*, 62, 277-297.
- Miceli, M. P., Near, J. P., & Dworkin, T. M. (2008). *Whistle-blowing in Organizations*. New York: Routledge.
- Skogan, W. G. (1984). Reporting Crimes to the Police: The Status of World Research. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 21, 113-137.
- Zipparo, L. (1999). Factors Which Deter Public Officials from Reporting Corruption. *Crime, Law & Social Change*, 30, 273-287.